Gemeente Amsterdam

Visie Nelson Mandelapark

Visie op inrichting en gebruik - juni 2022

Inhoud

1. Voorwoord 5

2. Inleiding 7

a. Aanleiding 7

b. Opgave 7

c. Doelstelling 7

d. Werkwijze 7

3. Opgave 8

a. Geschiedenis en huidige situatie 8

b. Beleid 9

I. Groenvisie 9

II. Programma groen 9

III. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 11

c. Onderdelen inhoudelijke opgave 11

I. Maatschappelijke opgave 11

II. Groei Zuidoost (veranderende omgeving) 12

III. Groene landschappelijk opgave 13

IV. Voorzieningen Opgave 15

V. Ruimtelijke opgave 15

VI. Sportopgave 16

d. Participatie 17

I. Wensen en ideeën voor de toekomst 17

4. Visie 21

a. Visie op het gebruik en inrichting 21

I. Onderdeel groene hart 21

II. Meest stedelijke park van Zuidoost 21

b. Ruimtelijke visie 23

I. Aansluiting op de omgeving 23

c. Visie kaart 26

I. Kwakoe Zomerfestival 26

II. Het stadspark 26

III. Het sportpark 26

IV. De Nelson Mandelabuurt 26

5. Het ontwerp - Nelson Mandelapark 28

a. Onderdelen parkontwerp 28

6. Vervolg 38

a. Verdere uitwerking in 3 onderdelen 38

b. Verdere participatie 38

c. Planning / Fasering 38

d. Financiën en risico's 38

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam

Auteur: Gemeente Amsterdam, Ruimte en Duurzaamheid

1. Voorwoord

Zuidoost is een groen stadsdeel. Het is een bijzondere kwaliteit van Zuidoost. Dat willen we kwalitatief versterken, ook met oog op komende stedelijke vernieuwing, waarmee we doorgroeien tot misschien wel het grootste stadsdeel van Amsterdam. Tot 2040 komen er zo'n 30.000 woningen bij. Daarom investeren we ook in groen, dicht bij huis. Zoals het Nelson Mandelapark. De bevolkingsgroei heeft gevolgen voor de openbare ruimte. Er zullen steeds meer mensen te vinden zijn in de straten, de pleinen en de parken. Het gebruik van de openbare ruimte is de afgelopen decennia bovendien enorm veranderd. We zijn veel vaker buitenshuis te vinden: we spreken met vrienden af op het terras, gaan hardlopen in het park, fietsen naar ons werk of zoeken buiten verkoeling. Het publieke leven in Amsterdam bloeit meer dan ooit!

Een en ander leidt ook in het Nelson Mandelapark tot een intensiever gebruik en een nieuwe dynamiek. In deze Visie Nelson Mandelapark beschrijft het stadsdeelbestuur zijn ambitie en toekomstvisie voor dit centraal in ons stadsdeel gelegen park. Daarbij is gebruik gemaakt van de wensen en ideeën van bewoners, zoals die zijn benoemd tijdens interviews, schouwen en werksessies. We zijn erg blij met deze betrokkenheid.

De Visie is een samenhangend verhaal, gebaseerd op de inbreng van belanghebbenden.

Daarmee is het echter geen totaaloverzicht op detailniveau van alle ingrepen en maatregelen in het park.

Het stadsdeelbestuur Zuidoost zet zich met alle kracht in om deze toekomstvisie te verwezelijken. Deze kan echter pas werkelijkheid worden als het benodigde geld beschikbaar komt om de herinrichting vorm te geven. Hard nodig om misschien wel het groenste stadsdeel van Amsterdam verder te versterken!

Het Nelson Mandelapark wordt de komende tijd via het nieuwe park op het dak van de A9 verbonden met het Gaasperpark. Daarmee ontstaat het grootste park van Amsterdam.

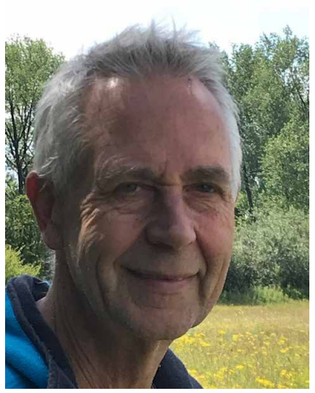

Maart 2022,
Dirk de Jager - Portefeuillehouder Openbare Ruimte en Groen

► **Afbeelding:**

2. Inleiding

a. Aanleiding

Stadsdeel Zuidoost verandert. Er komen veel nieuwe woningen bij. Bijvoorbeeld tussen het Nelson Mandelapark en de Gooiseweg, maar ook in de Amsterdamse Poort en rondom het Bijlmer Sportcentrum. Voor veel van de huidige en toekomstige bewoners is het Nelson Mandelapark het dichtstbijzijnde park. Hierdoor neemt het gebruik van het park toe. Daarom is het belangrijk om ook goed naar het park te kijken, het park een kwaliteitsimpuls te geven en in het park meer ruimte te bieden voor de jeugd. Om hiervoor te zorgen, gaf het dagelijks bestuur van Zuidoost begin 2021 opdracht om een visie voor het Nelson Mandelapark op te stellen. Dit voorziet in een integrale aanpak. Hierbij staat het maatschappelijk belang van het park centraal. Het resultaat is dit document. Het is een visie op het Nelson Mandelapark waarin we kijken naar:

- een goede aansluiting op de nieuwe woonwijk tussen het park en de Gooiseweg.
- een toekomstbestendig Kwakoe Zomerfestival.
- een betere inpassing van het sportpark.
- de samenhang met de andere parken in Zuidoost.

De basis vormt het schetsontwerp voor de kwaliteitsverbetering van het park. Dit schetsontwerp lichten we toe in hoofdstuk 5. Het is een uitwerking van de uitkomsten die uit de participatie zijn gekomen. Daarnaast is er een stedenbouwkundig plan voor de nieuwe woonwijk, die we voorlopig de Nelson Mandelabuurt noemen. Ook maakt Sport&Bos een plan voor het sportpark. Beide plannen hangen samen met deze visie, maar maken er geen onderdeel van uit. De visie beperkt zich tot het openbare gedeelte van het Nelson Mandelapark.

b. Opgave

Het gebruik van het park neemt onder andere toe door toename van het aantal inwoners van Zuidoost. Daarnaast maakt het huidige park de ambities van het oorspronkelijke ontwerp uit 2007 onvoldoende waar. Daarom is de opgave om op basis van een analyse van de situatie en de uitkomsten van de participatie problemen en ideeën te formuleren. Deze vormen vervolgens het uitgangspunt voor het ontwerp voor het Nelson Mandelapark.

c. Doelstelling

Het doel is een breed gedragen en integrale visie voor het Nelson Mandelapark en het Kwakoe Zomerfestival. Deze visie werken we verder uit in samenhang met het plan voor de Nelson Mandelabuurt en de herinrichting van het sportpark.

Deze visie geeft een totaaloverzicht van alle ingrepen en aanpassingen in het park. Het is een samenhangend verhaal op basis van de inbreng van alle belanghebbenden. We hebben functionele wensen zo goed mogelijk afgewogen en ruimtelijk ingepast.

d. Werkwijze

Deze visie is tot stand gekomen in afstemming met de stakeholders in het gebied. Er vond uitgebreide participatie plaats. In de zomer van 2019 hebben we inbreng opgehaald bij betrokkenen. Deze inbreng gebruikten we voor het schetsontwerp van het park. In 2021 hebben we inbreng opgehaald ten behoeve van de herinrichting van het sportpark. Alle opgehaalde inbreng hebben we meegenomen in deze visie. Ook hebben we overlegd met de belanghebbenden in en om het park. De participatie komt aan bod in hoofdstuk 3.

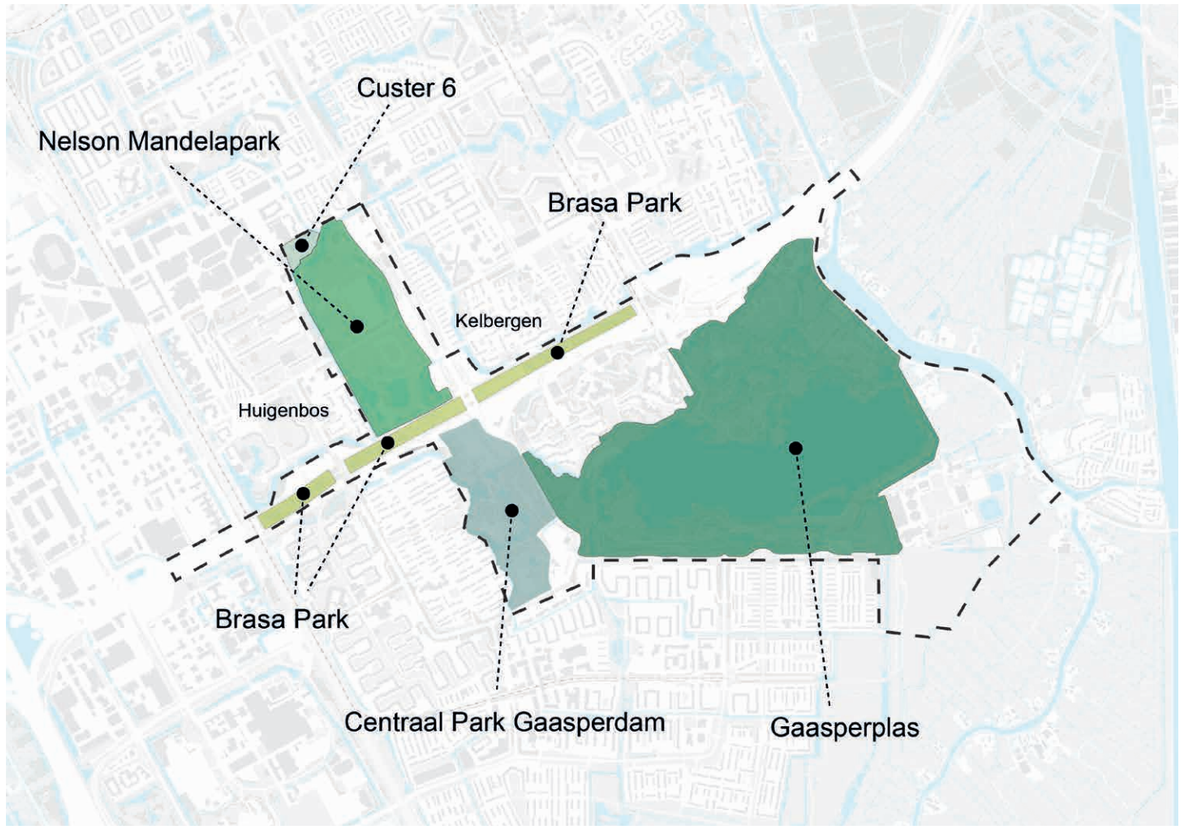

► **Afbeelding:** Kader

3. Opgave

a. Geschiedenis en huidige situatie

Het park in 1969/1970 aangelegd en heette oorspronkelijk Bijlmerpark. De naam is in 2014 veranderd in Nelson Mandelapark. Het park is in 2011 ingrijpend vernieuwd naar ontwerp van Francine Houben van Mecanoo-architecten. In het ontwerp van Mecanoo was aan beide kanten van het park woningbouw opgenomen. Door de financiële crisis is de woningbouw er tot nu toe niet gekomen. De woningbouw aan de westkant van het park is helemaal geschrapt. Voor de strook langs de Gooiseweg is een nieuw stedenbouwkundig ontwikkeld. Hier komt de Nelson Mandelabuurt.

Het hoofdprincipe is een doorgaande parkstructuur gebaseerd op de Engelse landschapsstijl rond centraal gelegen sportvelden. Het park is dus een stadspark én een sportpark. Het park heeft herkenbare poorten, die altijd geopend zijn. Het hoofdidee was het maken van een afgebakend stedelijk 'Central Park', dat zich als levendig en kleurrijk gebruikspark onderscheidt binnen de doorgaande groenstructuur van Zuidoost. Een stadspark met duidelijke stedelijke randen, een stadspark dat voor alles en iedereen een plek heeft. Het park bestaat uit een natuurpark, een sport- en spelgedeelte en een ligweide. Het openbare sport en spelgedeelte bestaat uit een water- en zandspeeltuin, een skatepark en een speelstrip met een meterslange touwbrug. De grote ligweide wordt gebruikt voor het jaarlijkse Kwakoe Zomerfestival en voor dagelijkse sport- en recreatieactiviteiten. Het natuurpark biedt een afwisseling van bomen, struiken, waterpartijen en bruggen. Slingerende paden verbinden de verschillende delen met elkaar.

Een doorgaande groenstructuur.

Het park is onderdeel van de Parkenwig Zuidoost: het doorlopende groengebied van Gaasperplas, Centraal Park Gaasperdam, Tunnelpark en Nelson Mandelapark dat weer onderdeel uitmaakt van de stedelijke Hoofd Groen Structuur. Binnen de Parkenwig is het Nelson Mandelapark het meest stedelijke park met de meeste voorzieningen, de meeste relaties met omgeving, de meeste functies en activiteiten.

Het Nelson Mandelapark wordt in de Structuurvisie Amsterdam 2040 getypeerd als "stadspark" met als beleidsintentie onder andere: hoge bezoekersaantallen en een hoge gebruiksintensiteit. De voorzieningen en de ontsluiting moeten erop afgestemd zijn zoveel mogelijk mensen te bedienen, zonder dat het groene karakter verloren gaat.

Het stadspark is anno 2021 een ontmoetingsplek voor allerlei verschillende gebruikersgroepen. De inwoners van Zuidoost, met hun diversiteit aan achtergronden en culturen, gebruiken en waarderen het park als groene oase om lekker buiten te zijn, om te verblijven, te sporten, te barbecueën, enzovoorts. Verder komen scholen, kinderopvang en sportscholen/personal trainers naar het park. Het park is het meest bezochte park van Zuidoost waar jong en oud, hoog- en laagopgeleid, alle typen huishoudens, evenementbezoekers, diverse etnische groepen, verblijvers en doorgangers, cultuur- en natuurliefhebbers en sporters te vinden zijn.

In het park staan ook veel kunstwerken, zoals "Rode Palen" van Ewerdt Hilgemann (tussen Vogeltjeswei en park), het Nelson Mandela monument "Rona Batho: wij, het volk" van Mohau Modisakeng, 'Zonder titel' van Kor Heemsbergen en het herdenkingsbeeld Steven van Dorpel van Nelson Carrilho. Het in 2021 geplaatste Nelson Mandelagedenkteken is niet alleen een prachtig kunstwerk, maar draagt ook bij aan het vertellen van het verhaal van Zuidoost en de verbinding tussen alle bewoners van Zuidoost.

Het groen van het Nelson Mandelapark omsluit de sportvelden van het Bijlmer Sportpark. Het sportpark omvat drie voetbalvelden, het (tijdelijke) openbare hockeyveld, een atletiekbaan, twee beachvolleybalvelden en het clubverzamelgebouw, een ontwerp van DaF-architecten. Op het sportpark zijn negen vaste sportverenigingen actief in verschillende takken van sport, samen goed voor bijna 1000 leden. Ook maken twee ROC-opleidingen, twee VO-scholen en twee voetbalscholen structureel gebruik van het Bijlmer Sportpark. Daarnaast worden er sportevenementen georganiseerd en maken sportbuurtwerkpartijen regelmatig gebruik van de voorzieningen op het sportpark. Het sportpark wordt omsloten door het kunst-hekwerk "Home Sweet Home" van DeMakersVan.

Het Bijlmer Sportpark wordt in de Structuurvisie Amsterdam 2040 getypeerd als "groen sportpark" met als beleidsintentie onder andere: De groene sportparken zijn de grotere sportparken (waaronder de in het Sportplan genoemde topparken Bijlmerpark, Ookmeer, Eendracht, Sloten, Middenmeer-Voorland) die qua locatie nauw aansluiten op de groenstructuur van de stad (waaronder golfterreinen). Naast sportbeoefening staat hier ook groenbeleving en groene recreatie centraal.

Het park is de locatie van het jaarlijkse Kwakoe Zomerfestival. Dit festival is in de jaren zeventig ontstaan als voetbaltoernooi in de Surinaamse gemeenschap in de Bijlmermeer en is in de loop der jaren uitgegroeid tot een jaarlijks evenement in het Nelson Mandelapark ván en vóór alle bevolkingsgroepen van Zuidoost met muziek, dans, eten en nog veel meer. Het Kwakoe Zomerfestival is belangrijk cultureel erfgoed en draagt bij aan de identiteit van Amsterdam als een multiculturele en tolerante stad.

► **Afbeelding:** Kwakoe Zomerfestival sfeer

b. Beleid

I. Groenvisie

De gemeenteraad heeft op 21 december 2020 de ‘Groenvisie 2020-2050, een leefbare stad voor mens en dier’ vastgesteld. De Groenvisie 2020- 2050 is de visie van Amsterdam op de rol van groen en natuur in de stad voor nu en in de toekomst. De ambitie is om het bestaande groen te verbeteren en toegankelijker te maken, nieuw groen toe te voegen en de groene ruimte in en om de stad beter met elkaar te verbinden.

De Groenvisie schetst een beeld van Amsterdam als groenere stad en hoe dit zich tussen nu en 2050 verder kan ontwikkelen. Amsterdam is een mooie groene stad en ze wordt nog mooier. De toekomstige stad is een stad in het groen. We zien een stad voor ons waar meer mensen wonen, werken en recreëren, waar we de openbare ruimte met steeds meer Amsterdammers en bezoekers delen en waar het prettig verblijven is voor iedereen. We zien voldoende mogelijkheden voor dieren en planten om te leven en voor mensen om daarvan te genieten. Door de opgave om de stad te verdichten met nieuwe woningbouw en de opgaves rondom energie en mobiliteit wordt het drukker in de open ruimte. Tegelijk groeit de behoefte om dicht bij de woning gebruik te maken van een prettige groene ruimte. Gezien het belang van groen, mogen de stedelijke opgaven niet ten koste gaan van de groene ruimte en de kwaliteit daarvan. We gaan juist, waar mogelijk, meer groen maken en het bestaande groen beter benutten. In het Nelson Mandelapark gaan we het park beter inrichten zodat het geschikter en aantrekkelijker wordt voor het groeiend aantal gebruikers. We doen dit onder andere door meer voorzieningen in het park op te nemen en meer variantie en een betere structuur aan te brengen in de beplanting. Hiermee vergroten we de biodiversiteit.

Er zijn vier hoofdredenen om de stad groener te maken: gezondheid, sociaal welzijn, klimaatadaptatie en natuur. Een leefbare stad voor mens en dier.

Gezondheid

Een groene omgeving is essentieel voor de mentale en fysieke gezondheid en draagt bij aan een gezonde leefstijl.

Sociaal welzijn

Een prettige, groene leefomgeving is van en voor iedereen en nodigt uit tot ontmoeting en initiatief. Klimaatadaptatie Amsterdam wil goed voorbereid zijn op het veranderende klimaat.

Natuur

Natuur en biodiversiteit vormen de basis van al het leven, dus ook het leven in de stad.

Gezondheid

Een groene omgeving is essentieel voor de mentale en fysieke gezondheid en draagt bij aan een gezonde leefstijl.

Sociaal welzijn

Een prettige, groene leefomgeving is van en voor iedereen en nodigt uit tot ontmoeting en initiatief.

Klimaatadaptatie

Amsterdam wil goed voorbereid zijn op het veranderende klimaat.

Natuur

Natuur en biodiversiteit vormen de basis van al het leven, dus ook het leven in de stad.

II. Programma groen

Ambitie Groen Zuidoost

Als we de visie op een groene stad vertalen naar Zuidoost dan werken we aan een samenhangende groenstructuur met groene verbindingen en een hoogwaardiger groen in Zuidoost. Waarbij we streven het waardevolle hoofdgroenstructuur groen te behouden en te vergroten en dit groen te verbinden met de lokale groenstructuur. Zowel nieuw groen als bestaand groen gaan we samen meer waarde geven in gebruik, klimaatadaptatie en biodiversiteit.
Ons doel is om gezamenlijk een leefbaar groen stadsdeel Zuidoost te ontwikkelen voor mens en dier. Waar in een samenhangende groenstructuur, kwalitatief hoogwaardig groen bijdraagt aan gezondheid, sociaal welzijn, klimaatadaptatie en natuur. Onze ambitie kunnen we vertalen naar de vier doelstellingen voor het Programma Groen Zuidoost.

De doelstellingen van de Groenvisie geven de koers aan van het programma en zijn gebaseerd op de vier principes van de Groenvisie Amsterdam 2050. Om het concreter en operationeel te maken is er per doelstelling aangegeven hoe we deze invullen in het Nelson Mandelapark.

Doel 1

Zorgen voor genoeg en gevarieerd groen binnen een samenhangende groenstructuur in stadsdeel Zuidoost.

Doel 2

Zorgen voor kwalitatief hoogwaardig groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven.

Doel 3

Zuidoost natuur inclusief maken en beheren.

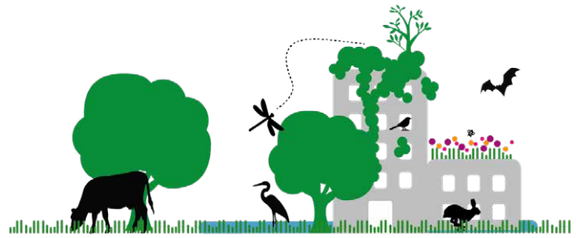

Doel 4

Zorgen voor samenwerking en participatie in het inrichten en beheren van het groen.

Kernopgaven:

Doel 1

Zorgen voor genoeg en gevarieerd groen binnen een samenhangende groenstructuur in stadsdeel Zuidoost.

- De parkenwig

De parkenwig is een aaneengesloten reeks parken die de ArenaPoort verbindt met het landschap. Via het Nelson Mandelapark, het Dakpark A9, Centraalpark Gaasperdam en het Gaasperplaspark. Vanaf het Gaasperplaspark kun je naar het Diemerbos of het riviertje 't Gein.

- Parkenroute

De parkenroute loopt door de Bijlmer en verbindt de Amstelscheg via het Hondsrugpark, het Nelson Mandelapark, via het Bijlmermuseum en Bijlmerweide met het Diemerbos. Op deze manier ontstaat er een aantrekkelijke stedelijke groene route langs de belangrijkste parken in de Bijlmer.

- Realiseren Parkenwigroute (ArenaPoort – Gaasperplas)

De parkenwigroute is een interne groene route die het hart van Zuidoost de ArenaPoort verbindt met de Gaasperplas via het Nelson Mandelapark, Dakpark A9 en het centraal park Gaasperdam. Via het rondje Gaasperplas sluit je aan op andere routes zodat je je weg kan vervolgen het landschap in.

Doel 2

Opwaarderen van het Nelson Mandelapark

De gebruiksdruk op het park neemt toe. De opwaardering in het park betreft de aanpassing van de padenstructuur, nieuwe aanvullende beplanting en extra voorzieningen

Doel 3

Natuurinclusief bouwen.

Bij de realisatie van de Nelson Mandelabuurt bestaan er veel kansen voor de vergroting van de biodiversiteit. Nieuwe gebouwen kunnen bijvoorbeeld worden voorzien van neststenen voor vogels; een relatief goedkope inpassing die geschikt is voor mussen, gierzwaluwen en spreeuwen. Ook voor vleermuizen kunnen voorzieningen worden ingepast. Om ontwikkelaars te stimuleren zodanig te bouwen dat de natuur er baat bij heeft hanteren we een puntensysteem. Natuurinclusief bouwen draagt bij aan de biodiversiteit van het Nelson Mandelapark.

Doel 4

Zorgen voor samenwerking en participatie in het inrichten en beheren van het groen.

Een belangrijke opgave is het beheer van het groen. Ons doel in het Nelson Mandelapark is een hoogwaardig beheerniveau. Passend bij de beschikbare middelen en in samenwerking met derden. We gaan samen met bewoners, overheidsinstellingen, ondernemers, corporaties en kennisinstellingen in Zuidoost een plan maken hoe we het groen samen inrichten en beheren. Deze participatie over het groen is essentieel om de doelstellingen te kunnen realiseren. We delen onze groen kennis, stimuleren en begeleiden.

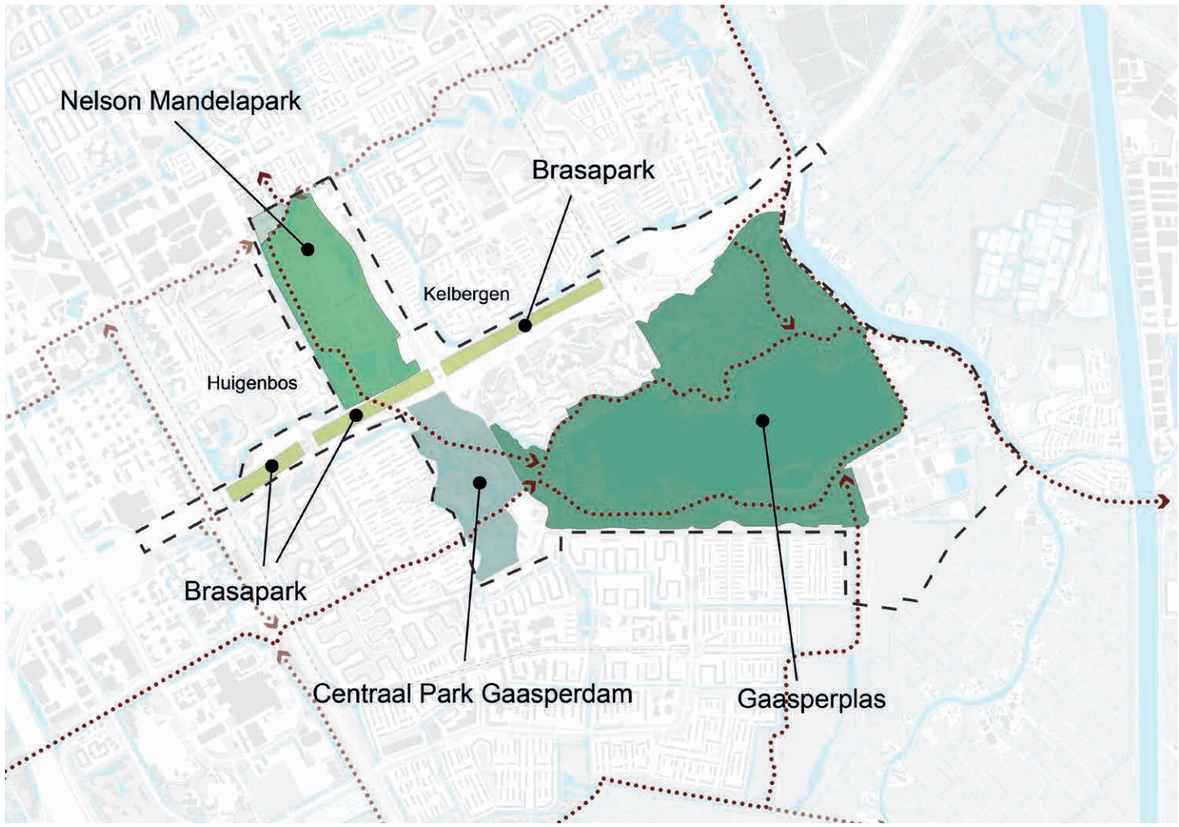

▶ **Afbeelding:** Parkenwig en parkenroute

▶ **Afbeelding:** Voorbeeld natuurinclusief bouwen

Twintig natuurinclusieve ideeën

1. Neststenen voor vogels
2. Kasten voor vleermuizen
3. Hotels en stenen voor insecten
4. Groen dak
5. Bruin dak
6. Waterdak
7. Groene gevel
8. Geveltuin
9. Natuurspeelplaats
10. Waterafvoer door infiltratie (wadi)
11. Vijver
12. Rugstreeppaddenpoel
13. Haag
14. Bloemrijke boomspiegel
15. Ecologische
16. Groene kademuren
17. Oeverzwaluwwand en ijsvogelwand
18. Muur van wildernis
19. Vlinder- en bijenidylle
20. Aansluiting op ecologische structuur

c. Onderdelen inhoudelijke opgave

III. Omgevingsvisie Amsterdam 2050

De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 8 juni 2021 de omgevingsvisie 2050 vastgesteld. Deze omgevingsvisie is een langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van de stad, die elke overheid opstelt in het kader van de Omgevingswet. In de omgevingsvisie worden alle aspecten van de fysieke leefomgeving in samenhang bezien (energie, groen, water, flora en fauna, wonen, economie, mobiliteit, milieu, gezondheid, luchtkwaliteit, bodem, fysieke veiligheid, cultuurhistorie, klimaatadaptatie, gemengde wijken, ruimte voor sociale voorzieningen en ontmoeting).

In de omgevingsvisie zet men in op een meerkernige ontwikkeling van Amsterdam. Zuidoost is zo'n kern.

De Amsterdamse Poort groeit samen met de Arenaboulevard binnen Amsterdam uit tot een centrum met regionale en (inter-)nationale aantrekkingskracht. Zuidoost is bovenal een groen stadsdeel, dat aan drie zijden grenst aan het landschap van de Diemer- en Amstelscheg en het Utrechtse landschap van de polder Gein. De drie groene fietsroutes van oost naar west, van scheg naar scheg, zijn belangrijke verbindingen. Nieuwe groene routes kunnen de buurten in Zuidoost met elkaar en met het landschap verbinden. De route door de Parkenwig, en dus het Nelson Mandelapark, is zo'n route. In de gehele parkenwig wil men de publieke betekenis van de parken vergroten door bijvoorbeeld toevoegen van horeca, sportvoorzieningen of een culturele instelling.

In het verdichtende Zuidoost is de nabijheid van voorzieningen inclusief een park essentieel. Het Nelson Mandelpark vervult hier een functie als park van de hoog stedelijke kern van Zuidoost. Hiervoor wordt het park beter ingericht in een continu proces met samen met de gebruikers en stakeholders.

I. Maatschappelijke opgave

Masterplan Zuidoost programma 2021-2040, ruimte en kansen voor de jeugd.

Het Masterplan Zuidoost gaat over hoe we de komende jaren met elkaar de kansen voor jongeren, de leefbaarheid en de veiligheid naar een hoger plan willen brengen.

De kwaliteit van de openbare ruimte is van essentieel belang voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Denk aan veilig routes, plekken om te "zijn", te spelen en te sporten. In het Nelson Mandelapark wordt erop ingezet spelen en sporten aantrekkelijker en divers te maken. We willen er zo voor zorgen dat we een leefbaarheid en veiligheid in Zuidoost verder verbeteren.

Toekomstbestendig Kwakoe Zomerfestival

Het Kwakoe Zomerfestival is in de jaren zeventig ontstaan als voetbaltoernooi in de Surinaamse gemeenschap in de Bijlmermeer en is in de loop der jaren uitgegroeid naar een jaarlijks evenement in het Nelson Mandelapark ván en vóór alle bevolkingsgroepen van Zuidoost met muziek, dans, eten en cultuur. Het Kwakoe Zomerfestival is belangrijk cultureel erfgoed en draagt bij aan de identiteit van Amsterdam als een multiculturele en tolerante stad. Het Dagelijks Bestuur van Zuidoost hecht grote waarde aan behoud van het Kwakoe Zomerfestival in het Nelson Mandelapark en aan de huidige omvang. Dat maakt het mogelijk om het festival betaalbaar te houden en om een breed programma voor alle doelgroepen te realiseren. Het jongerenprogramma is samengesteld uit hoofdzakelijk lokaal talent, met lokale samenwerkingspartners, door jonge programmamakers en geproduceerd door een groep jonge festivalmedewerkers.

Om de Nelson Mandelabuurt en Kwakoe sa-

► **Afbeelding:** Voorbeeld van veranderend parkgebruik: straatsport in De Sportcontainer in het Nelson Mandelapark

► **Afbeelding:** Kwakoe Zomerfestival sfeer

men mogelijk te maken wordt de locatie voor het festival aangepast. Uitgangspunt is dat het evenemententerrein ongeveer 60.000 m2 blijft. In hoofdstuk 4c, visie, wordt het nieuwe locatieprofiel beschreven.

II. Groei Zuidoost (veranderende omgeving)

Het aantal inwoners van en het aantal werkenden in Zuidoost zal de komende jaren sterk stijgen. De druk op de openbare ruimte wordt groter. Dat zal ook in het Nelson Mandelapark merkbaar zijn.

In Amsterdam Zuidoost worden de komende jaren veel nieuwe woningen gebouwd. Er komen tienduizenden woningen bij en vele tienduizenden nieuwe Zuidoost-bewoners. Het gebruik van de parken in Zuidoost zal daardoor toenemen. Voor veel nieuwe bewoners, zoals die in Amstel III en de Amsterdamse poort is het Nelson Mandelapark het dichtstbijzijnde park. Ook komt er naast het park een nieuwe woonwijk. Tussen het park en de Gooiseweg komt een woonwijk met ongeveer 700 woningen. Aan de noordkant (cluster 6) komen 440 appartementen rondom het Bijlmer Sportcentrum. In de K-buurt is de nieuwbouwwijk Switi aan de Gooise Kant met 304 eengezinswoningen bijna gereed. We willen dat omliggende, buurten goed aansluiten op het park.

Het Bijlmer Sportpark is onderdeel van het Nelson Mandelapark. Het sportpark voldoet niet meer optimaal aan de sportbehoefte van deze tijd. Het park is klassiek ingericht voor het gebruik van sportverenigingen en onderwijs. Inmiddels is de situatie verandert. Veel mensen sporten niet via een vereniging, maar sporten “ongeorganiseerd”, zoals hardlopen, wandelen, fietsen, bootcamp, straatsporten/urban sports. Al deze ontwikkelingen maken het nodig dat de inrichting van het Nelson Mandelapark wordt aangepast: Dat vraagt om een visie op de toekomst. Hoe ziet het park er in de toekomst uit? Wat voor park moet het worden? Welke rol speelt het park straks in het dagelijkse leven van de inwoners van Zuidoost? Wat is de visie van het stadsdeelbestuur op het toekomstig gebruik van het park?

Nelson Mandelabuurt

Op basis van de bewonersparticipatie is het aantal woningen omlaag gebracht. De geplande woningbouw aan de westrand (Flierbosdreef) gaat niet door. Dit gedeelte zal als volwaardig park worden ingericht.

In de Nelson Mandelabuurt komen circa 700 woningen en een alles-in-1-school. Een gevarieerd woningaanbod maakt de buurt aantrekkelijk voor starters, middeninkomens en doorstromers. In de plinten (de onderste bouwlaag) is er ruimte voor maatschappelijke, culturele en commerciële voorzieningen. Dit draagt bij aan de sociale veiligheid en de levendigheid van de wijk.

De woonwijk ligt naast het Nelson Mandelapark. Met het ontwerp voor de openbare ruimte van de wijk versterken we de kwaliteit van het bestaande landschap. Dat doen we door een doorgaande parkstructuur te creëren. Hierdoor worden het park en de bebouwing een sterkere eenheid. Het plan voor de woningbouw besteedt veel aandacht aan regenwaterberging en infiltratie. Door de nieuwe woningen en de levendigheid die dat met zich meebrengt, zal het gevoel van sociale veiligheid in het stads- en sportpark toenemen. De Nelson Mandelbuurt geeft het park een mooie stedelijke rand.

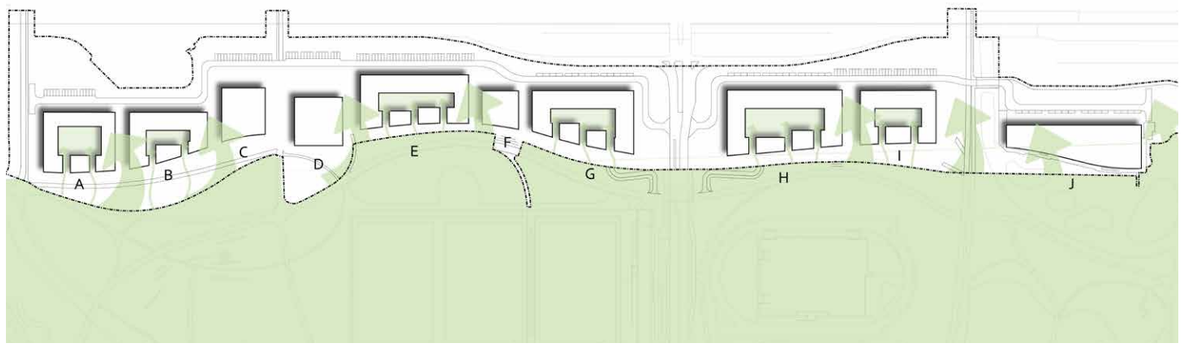

► **Afbeelding:** Groene vingers

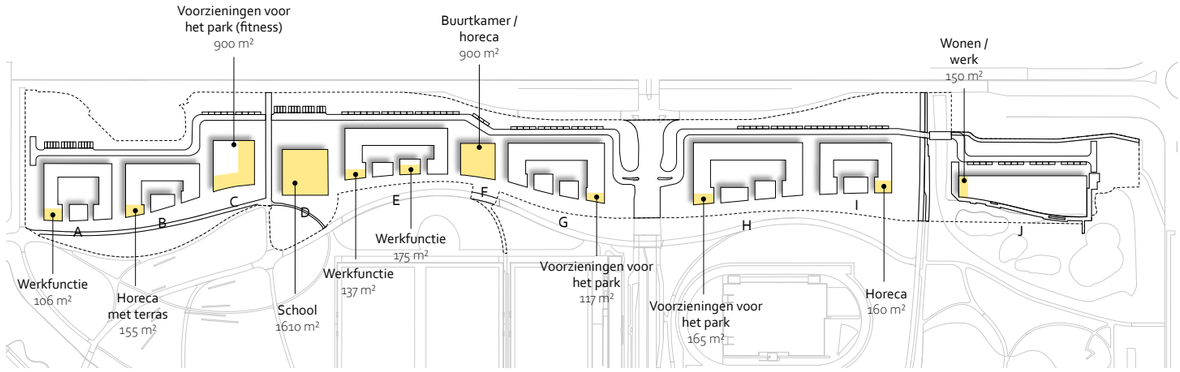

► **Afbeelding:** Maatschappelijke voorzieningen

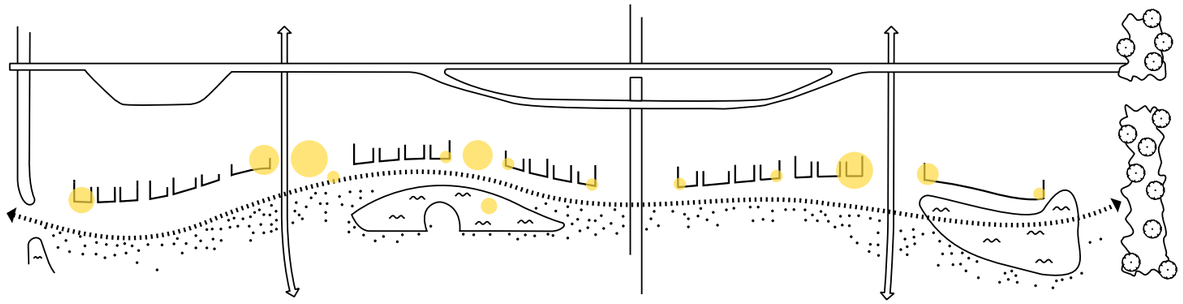

► **Afbeelding:** Sociaal-economische dragers

Cluster 6

Aan de noordkant van het park (cluster 6) komt een ook nieuwe woonbuurt. In cluster 6 worden ongeveer 440 appartementen gerealiseerd rondom het Bijlmer Sportcentrum. Er komen verschillende soorten woningen: sociale huurwoningen, middeldure huur- en koopwoningen en vrijesectorkoopwoningen.

Ook komen er voorzieningen en een verzorgde, groene openbare ruimte. Leraren en personeel in de zorg krijgen voorrang op ongeveer een derde deel van de sociale huurwoningen en de middeldure huurwoningen. Het kunstwerk De Kus van Jeroen Henneman op het Anton de Komplein heeft hier een belangrijke plek.

De Nelson Mandelabuurt, Cluster 6, verbindt de Amsterdamse Poort, het Nelson Mandelapark en de woongebieden van Bijlmer Oost met elkaar.

Er komt een levendige openbare ruimte die ontstaat door straten en pleinen te laten aansluiten op de loop- en fietsroutes in het gebied. De plinten krijgen een actief programma met publieke voorzieningen, commerciële functies en collectieve woning entrees.

De entree van het Nelson Mandelapark wordt richting het Anton de Komplein doorgetrokken. Hierdoor komt het Bijlmer Parktheater ook echt in het park te liggen. Het gebied wordt autoluw met een minimaal aantal parkeerplekken in de openbare ruimte. Het kunstwerk de Kus staat op een markante plek aan de route richting het Nelson Mandelapark.

Verdere omgeving Arenapoort, Amstel III en Gooisekant

In Arenapoort en Amstel III zijn ontwikkelingen gaande die ervoor zorgen dat ook in deze delen van Zuidoost meer inwoners bijkomen. Ook voor deze inwoners wordt het Nelson Mandelapark een belangrijke ontmoetingsruimte.

Switi – Gooise Kant is een nieuwe buurt met 304 eengezinswoningen. De nieuwe woonwijk heeft een centrale ligging en er is veel groen. Ook deze wijk ligt dicht bij verschillende voorzieningen zoals het winkelcentrum Amsterdamse Poort. De woningen liggen op een steenworp afstand van het Nelson Mandelapark. De bewoners zullen hier zeker gebruik van maken.

Duurzaamheid is een belangrijk onderdeel bij de bouw van de laatste fase van Switi-Gooise Kant. Dit komt terug in de keuze voor natuurlijke materialen zoals hout in plaats van stenen gebouwen. Deze wijk draagt bij aan het versterken van de groene verbindingen. Zo wordt het gebied gezien als de toekomstige groene schakel tussen het Nelson Mandelapark en het Tunnelpark op de Gaasperdammertunnel.

III. Groene landschappelijk opgave

De Analyse van de huidige inrichting

De huidige inrichting van het park maakt de ambitie van het oorspronkelijke prijsvraag-ontwerp niet waar. In plaats van het wensbeeld van een centraal open (sport)veld omringd door een doorgaande afwisselende, romantisch vormgegeven parkstructuur is het park opgedeeld geraakt in verschillende deelgebieden die te weinig onderlinge samenhang vertonen:

- Het langgerekte middengebied van Kwakoe-veld, voetbalvelden, atletiekbaan en vijvers is te open, zonder articulatie van de

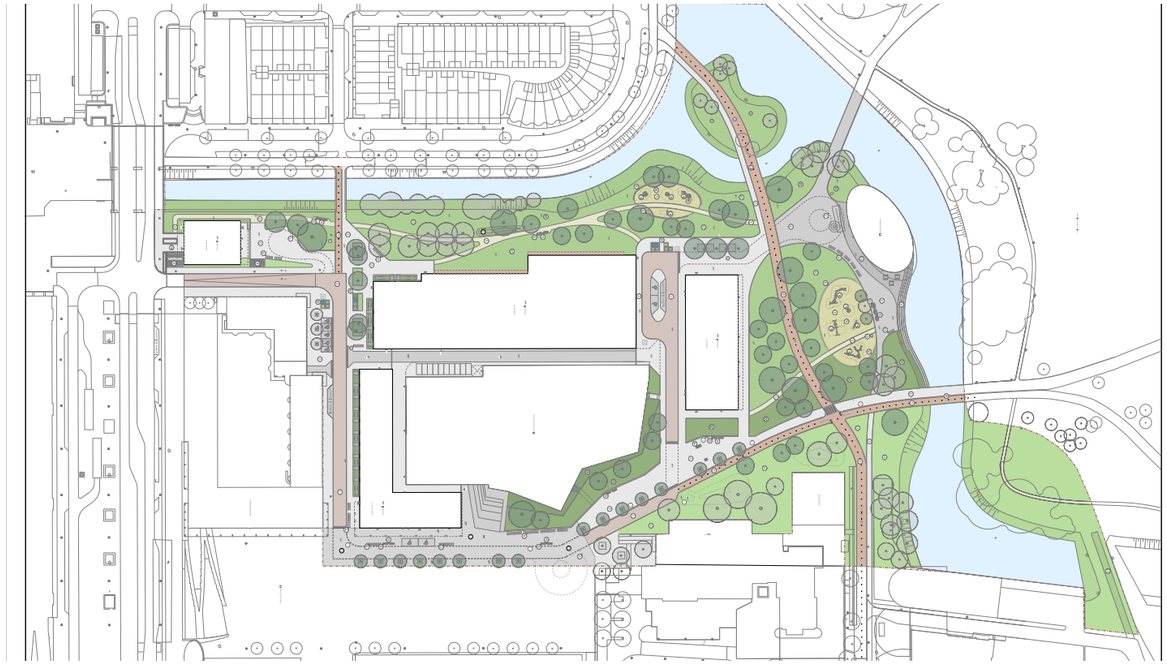

► **Afbeelding:** Plankaart Cluster 6

► **Afbeelding:** Plankaart Gooise Kant - laatste fase

ruimte of voldoende beschutting, en mist het gebied van de sportvelden goede dwarsroutes.

- De westelijke rand van het park komt in zijn huidige inrichting het meest in de buurt van het wensbeeld, met een glooiende langgerekte heuvel die voor samenhang zorgt. De vormgeving van de speelvoorzieningen is gebaseerd op het aanwezige reliëf. De ruimte die als centrale verblijfsplek was bedoeld kent weinig beschutting en staat sterk onder invloed van het verkeer van de hoger gelegen Karspeldreef.
- In het zuidelijk deel van het park, tussen het kruisende fietspad en het tunnelpark op de A9, is de oorspronkelijke sfeer van het Bijlmerpark het beste bewaard gebleven, met veel water en een natuurlijke sfeer. Omdat dit deel van het park niet is opgehoogd is de vitaliteit van de beplanting (grotendeels gespaard vanuit het Bijlmerpark) hier relatief goed.
- Aan de oostrand van het park, is veel beplanting slecht is aangeslagen. Hierdoor oogt het park aan deze zijde schraal. Omdat de strook naast het park, waar de woningbouw komt, nog grotendeels braak ligt heb je in dit deel van het park niet het gevoel in het park te zijn. Dit deel van het park wordt meer gebruikt als doorgangsroute gebruikt.
- Omdat de langgerekte sportstrook nu niet in dwarsrichting kan worden doorkruist komt de ambitie van 'rondjes lopen' in het park niet uit de verf; alleen in het zuidelijk deel en westelijk deel zijn kleine rondwandelingen mogelijk.

Het park ligt in de hoofdgroenstructuur

Het is positief voor de gebruikswaarde van het Nelson Mandelapark dat het park goed in het netwerk van doorgaande fietspaden is verankerd. In dwarsrichting wordt het park door drie fietspaden gekruist. Dit zorgt voor een goede toegankelijkheid vanuit de omringende buurten van de Bijlmer.

In de lengterichting loopt een fietsroute die van belang is op stadsdeelniveau, omdat dit de fiets-verbinding is van winkelcentrum De Amsterdamse Poort naar centrum Reigersbos. Tevens verbindt dit pad, over de nieuwe fietsbrug over het dakpark heen, het Nelson Mandelapark met het Centraal Park Gaasperdam, het park rond de Gaasperplas en tenslotte het agrarische landschap langs het Gein.

Voor het park is dit dus een hoofdroute, met een intensief gebruik. In het inrichtingsplan is er daarom voor gekozen om langs deze westrand van het park twee fietspaden te maken: een voet/fietspad centraal door het park langs de sportvelden en een fietspad langs de parkrand langs de Flierbosdreef. Wat de gebruiksintensiteit van de parken-reeks betreft is het Nelson Mandelapark bedoeld als het meest intensief gebruikte stadspark met veel verblijfsruimte en voorzieningen.

Het Gaasperplaspark is een extensief wandelpark rond de plas, waarlangs in de toekomst drie meer intensief gebruikte verblijfsplekken worden gerealiseerd.

Het Centraal Park Gaasperdam is op dit moment een extensief gebruikt wandelpark/ doorgangsroute, met enkele voorzieningen als een kinderboerderij en schoolwerktuinen. In de toekomst zal aan de inrichting van dit park mogelijk meer (sport) programma worden toegevoegd.

Conclusie

Het kruisende netwerk van fietsroutes benutten als een belangrijke kwaliteit van het park, met accent op de hoofdfietsverbindingen in de lengterichting van het park langs de westrand. Binnen de parkenreeks is het Nelson Mandelapark het stedelijke verblijfspark met voorzieningen en een hoge intensiteit van beheer.

De toekomstige rand met middelhoogbouw naast het park verbetert de inbedding van het park in het stedelijk weefsel.

Kwaliteitsimpuls park

De tekortkomingen in de huidige inrichting en de toenemende gebruiksdruk in de toekomst maken het wenselijk het park een kwaliteitsimpuls te geven onder andere door het opwaarderen van het groen, het toevoegen van functies, een betere padenstructuur en te zorgen voor betere integratie van de sportvelden.

Onderdeel en aansluiting parkenwig

Het park is onderdeel van de Parkenwig Zuidoost: het doorlopende groengebied van Gaasperplas, Centraal Park Gaasperdam, Tunnelpark en Nelson Mandelapark dat weer onderdeel uitmaakt van de stedelijke Hoofdgroen-

► **Afbeelding:** Hoofdgroenstructuur

structuur. Binnen de Parkenwig is het Nelson Mandelapark het meest stedelijke park met de meeste voorzieningen, de meeste relaties met omgeving, de meeste functies en activiteiten.

Onderhoud bomen/evenemententerrein

De grote weide waarop de evenementen plaatsvinden heeft een stevige ondergrond om deze evenementen mogelijk te maken. Gebruik en ondergrond zijn er mede oorzaak van dat de beplanting en vooral de bomen hier slecht groeien. Daarom worden bomen vervangen en aangevuld. De plantplaatsen worden verbeterd.

Het park krijgt een steviger groen karakter. De bestaande beplanting wordt hierbij zoveel mogelijk gehandhaafd, verjongd en indien nodig verplant. De nieuwe beplanting bestaat - naast een rijke variatie aan bomen - ook uit groepen heesters, vaste planten en bloem- en kruidenrijk gras. Hierdoor ontstaat er een rijke variatie aan groen waarbij het beplantingsconcept (definitief ontwerp, 2007) van het park behouden blijft. De aanplant uit 2011 kent veel problemen die deels ook de oorzaak zijn van een minder voor de hand liggende soortkeuze. In het ontwerp stellen we voor om deze beplanting aan te vullen met een aantal degelijke soorten, waarbij bij de aanplant extra aandacht uit gaat naar de bodemkwaliteit.

Biodiversiteit

Bij het aanpassen van de beplanting zoals hierboven omschreven wordt het vergroten van de biodiversiteit en aantrekkelijkheid van het park, als uitgangspunt genomen.

IV. Voorzieningen Opgave

Voorzieningen niveau (horeca / pierenbadje)

Het Nelson Mandelapark biedt ruimte voor een pierenbadje. Een pierenbadje draagt bij aan een aantrekkelijk woonklimaat, vermindert hittestress en bevordert lichamelijke gezondheid (bewegen en spelen). In het park is behoefte aan goed toegankelijke horeca. Hiervoor worden locaties aangegeven in het schetsontwerp.

Koppeling maatschappelijke voorzieningen omgeving

In de nieuwe buurt en in de omgeving komen maatschappelijk voorzieningen op de begane grond. Deze leveren een bijdrage aan de levendigheid van het park. Ze zorgen voor goede integratie van de buurten met het park en omgekeerd.

V. Ruimtelijke opgave

Aansluiting gebiedsontwikkeling (Arenapoort en Nelson Mandelabuurt)

De ontwikkeling van de Nelson Mandelabuurt aan de oostkant zorgt ervoor dat het park aan deze zijde een stevige rand krijgt. De bebouwing krijgt diverse (maatschappelijke) functies op de begane grond. Er komt een school en mogelijk ook horeca. De structuur van het park wordt op een kleinere schaal doorgezet in de woonwijk. De groenstructuur volgt de Engelse landschapsstijl van het park. De padenstructuur vormt onderdeel van de padenstructuur in het park. Tussen de voetbalvelden komt een openbare wandelroute (zie integrale kaart). De strook tussen de sportvelden en het stadspark wordt een gemengde zone met groen en sportvoorzieningen. De ruimtelijke barrière wordt hiermee verkleind. Vanuit de nieuwbouw ontstaat er een goede aanhechting aan het park.

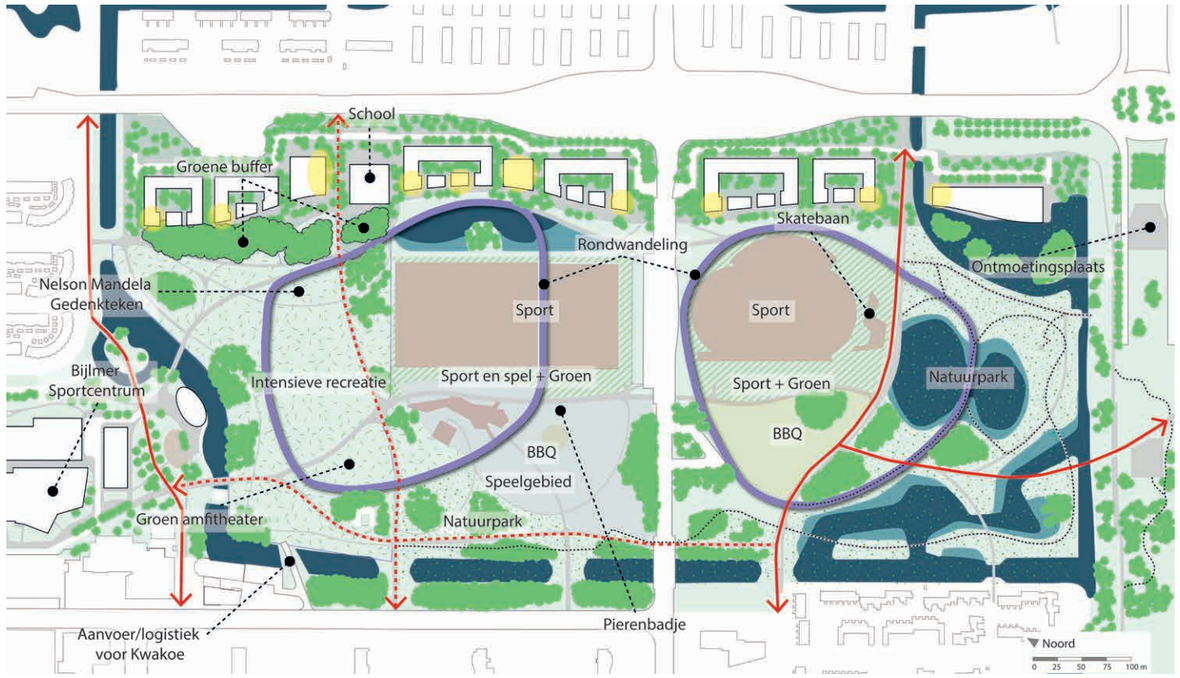

▶ **Afbeelding:** Concept Kaart

▶ **Afbeelding:** Huidige situatie skatebaan

VI. Sportopgave

De sport en beweegparticipatie in Zuidoost is het laagst van Amsterdam. Zuidoost kenmerkt zich door een zwakke organisatiegraad bij sportverenigingen en de weg naar een betaalbaar en passend sport- en beweegaanbod is voor de bewoners van Zuidoost niet altijd eenvoudig of haalbaar. Tegelijkertijd zorgt de groei en verdichting van het stadsdeel voor een toenemende druk op de buitenruimte, waardoor er steeds minder ruimte is voor sport. Dit betekent dat het huidige sportareaal zo optimaal mogelijk moet worden ingezet, en het gebruik van onze sportaccommodaties moet worden geïntensiveerd. In de Sportvisie Amsterdam 2025 is de ambitie verwoord om voor de Amsterdamse sportparken te komen tot “open, veilige en schone sportparken” om het gebruik van de sportparken te intensiveren en te optimaliseren. De potentie van het Bijlmer Sportpark sluit goed aan bij deze ambitie.

Het Bijlmer Sportpark wordt vergroend en beter geïntegreerd in het stadspark door de aanleg van gemengde groen/ sportzones. De omheining rond het sportpark wordt gevormd door een uniek hekwerk/ kunstwerk (Home Sweet Home uit 2010). Deze witte hekwerken om het sportpark worden deels vervangen. Daar waar het hekwerk wordt vervangen komen groene natuurlijke afscheidingen in de plaats terug. Voor het hekwerk wordt een nieuwe bestemming gezocht in het stadsdeel. Het sportpark wordt daarmee beter toegankelijk, er ontstaat een aantrekkelijker sportpark en komt er meer eenheid in de identiteit van stads- en sportpark. Op die manier maken we optimaal gebruik van de ruimte in het park: de ruimte voor sport, de binding met de omliggende buurten en toevoeging van kwalitatief groen.

De strook tussen de sportvelden en het stadspark wordt een gemengde zone van groen en sportvoorzieningen.

Aan het sportpark worden functies toegevoegd zodat het sportpark intensiever kan worden gebruikt door meerdere gebruikers. Het sportpark kan zowel ruimte voor traditionele als urban sporten bieden. Er kan bijvoorbeeld plek komen voor een - door veel bewoners gewenst– softbalveld. Ook worden er urban sportvoorzieningen gecreëerd op de stroken langs de voetbalvelden en de atletiekbaan. Dat kunnen bijvoorbeeld een 3x3 basketbalcourt, outdoor fitnessapparatuur of een calisthenicspark zijn. Hierover gaat de gemeente nog in gesprek met bewoners, huidige en toekomstige gebruikers.

De stroken worden gemengd met groen, zodat er een mooie gemengde sport/groen zone ontstaat als overgang tussen sportpark en stadspark. De skatebaan wordt integraal onderdeel van het sportpark en er komt een overkapping zodat er altijd gesport kan worden bij slecht weer. De skatebaan komt tussen de atletiekbaan en het Bullewijkpad vlak bij de overkapping. Er ontstaan een aantrekkelijke plek voor jongeren. De wens voor een overkapte/indoor sportvoorzieningen is naar voren gekomen in een gesprek tussen jongeren uit Zuidoost en burgemeester Halsema en wethouder Kukenheim. In 2020 en 2021 is er tijdens de corona-Lock down al succesvol geëxperimenteerd met een soortgelijke tijdelijke overkapping. Destijds kwamen hier veel jongere dansers, vechtsporters en (3x3) basketballers op af. De overkapping wordt goed ingepast in het groen.

► **Afbeelding:** Een impressie hoe de gemengde zone eruit kan gaan zien

d. Participatie

I. Wensen en ideeën voor de toekomst

Bewonersparticipatie stadspark

In de zomer van 2019 zijn allerlei groepen benaderd en betrokken bij de plannen voor herinrichting van het park. Er is gesproken met bewonersverenigingen en Vve's van de omliggende woonwijken, met de actiegroep "Handen af Mandelapark" en het Kwakoe Zomerfestival. Via diverse kanalen (Projectenwebsite, Facebook) is informatie gedeeld.

- Openbare bijeenkomst: In mei 2019 vond een drukbezochte inloopbijeenkomst plaats. In totaal bezochten zo'n 300 mensen de bijeenkomst. Jong, oud, nieuwe en oude Bijlmerbewoners. Er is ontzettend veel bruikbare inbreng opgehaald.
- Informatiepunt in het park: In de Zomer 2019 stond er een herkenbaar informatiepunt in het park. Dit informatiepunt was op vaste tijden geopend en bemenst. Iedereen kon informatie krijgen over het project. Men kon ook op een laagdrempelige manier wensen en ideeën over het project vertellen.
- Parkwandelingen: Er zijn 4 parkwandelingen georganiseerd, op 4 verschillende momenten ('s avonds en 's middags, doordeweeks en in het weekend). Tijdens de wandelingen is met de deelnemers door het park gewandeld. We vertelden over de plannen. Mensen konden vragen stellen en we haalden ter plekke de wensen en ideeën van de deelnemers op.
- Basisscholen aan het park: Met leerlingen van de basisscholen die gelegen zijn aan het park, is een ontwerpmiddag geweest over het park. Met leerlingen van de basisscholen in Huntum, de Rozemarn en de Achtsprong, is een sessie gehouden om mee te denken over toekomstige speelgelegenheid in het park.
- Werkateliers: Er zijn 2 werkateliers georganiseerd. De werkateliers boden een mogelijkheid om met elkaar dieper in te gaan op de opgave, de ideeën van bewoners/gebruikers van het park en hier al schetsend concrete invulling aan te geven. In totaal hebben ca 30 belangstellenden de werkateliers bezocht.

Gebruikersparticipatie stadspark

Gebruikers van het stadspark waarderen vooral het groen, de bomen en natuur, maar ook de overzichtelijkheid, de ruimte en de rust. Ook de sport en spelgelegenheden worden gewaardeerd. Betrokkenen leveren hele bruikbare informatie en doen goede suggesties ter verbetering van het park.

Gebruikersparticipatie sportpark

In de Zomer van 2021 is er een participatietraject geweest met als doel om met gebruikers te praten over het functioneren van het Bijlmer Sportpark en welke wensen deze gebruikers hebben in relatie tot het optimaliseren van het Sportpark.

Alhoewel het huidige sportpark nog wel goed functioneert is Sport & Bos dit jaar begonnen met het onderzoeken van de mogelijkheden om het sportpark op te waarderen. De gebruikers zijn daarbij de grootste experts. Er zijn er zowel online als fysieke bijeenkomsten georganiseerd en is gesproken met kleine en grote gebruikers. Daarnaast is er ook gesproken met de ROC VEVA (veiligheidsopleiding) die gebruik maakt van het sportpark. Deze gesprekken hadden allemaal als doel om helder te krijgen waar het sportpark verbetert kan worden in fysieke zin. Alle wensen die gebruikers hebben meegegeven zijn door een extern, ervaren, ontwerpbureau vertaalt naar een schetsontwerp.

▪ Meer groen, bomen én struiken ▪ Meer bloeiende planten voor bijen en vlinders ▪ Behoud de rust ▪ Horeca/ paviljoen ▪ Meer zitplekken ▪ Meer afvalbakken	▪ Een openbaar toilet ▪ Picknickplekken ▪ Meer speelplekken voor kleine kinderen ▪ Pierenbadje ▪ Betere verlichting ▪ Scheiden fiets- en voetpaden	▪ Meer variatie in speelplekken ▪ Meer activiteiten op en bij het water ▪ Sportpark openbaar maken, meer onderdeel van het park maken ▪ Meer mogelijkheden voor activiteiten bij het water ▪ Honkbal/softbalveld

► **Tabel:** Het resultaat van de participatie over het stadspark

M.b.t. voorzieningen	M.b.t. het semiopenbaar maken	Andersoortige wensen
▪ Toevoegen van waterpunten ▪ Meer overdekt sporten ▪ Aanpassen van het multifunctionele veld zodat Honkbal/Cricket meer plek krijgen ▪ Meer schaduwvoorzieningen ▪ Meer voorzieningen voor sportende ouders en hun kinderen ▪ Opwaarderen van het kantinegebouw ▪ Toevoegen van een buitengym ▪ Toevoegen van een stormbaan	▪ Het toevoegen en openen van het hekwerk bij veld 3 (zodat er een aansluiting ontstaat met het 3x3 basketbal veld) ▪ Meer groen i.p.v. de hekwerken ▪ Vergroenen van het park ▪ Het sportpark vergroten zodat er ruimte komt voor meer voorzieningen en dat het meer een park wordt ▪ Een combinatie maken tussen sporten en groen ▪ Het verbeteren van de interactie tussen sport en park ▪ Betere verbinding tussen de twee delen van het sportpark	▪ Het creëren van meer identiteit ▪ Het vergroten van de programmering ▪ Flexibele ruimtes voor ongebonden sport ▪ Betere nieuwsvoorziening vanuit de gemeente

► **Tabel:** Het resultaat van de participatie over het sportpark

Gebruikers van het sportpark zijn positief over het anders inrichten van het sportpark en de omheining en willen daarbij graag meer overdekte voorzieningen. Er zou gefocust moeten worden op verblijfsvoorzieningen (water, schaduw, zitgelegenheid etc.). Er moet kritisch naar de functie van het hoofdgebouw worden gekeken, capaciteitsprobleem van veld 3 moet worden opgelost en het Bijlmer Sportpark moet een eigen identiteit ontwikkelen.

Bewonersparticipatie nieuwe woonwijk

Tussen mei en augustus 2019 zijn verschillende doelgroepen op verschillende manieren betrokken bij de planvorming voor de nieuwe woonwijk die we nu tijdelijk Nelson Mandelabuurt noemen. Door de vele verschillende manieren van participeren kregen veel mensen de kans zich te laten informeren en mee te denken over de plannen. Daarnaast waren er een aantal communicatiemomenten in 2020 en 2021. Bij de meeste activiteiten die vermeld staan bij STADSPARK is ook gesproken over de woningbouw aan de oostrand.

Er is daarnaast met bewonersverenigingen en Vve's van de omliggende woonwijken gesproken. De bewoners uit de H-buurt en Vogeltjeswei waren al bekend met de plannen voor woningbouw. Voor bewoners uit de nieuwe wijk Switi was dit niet altijd het geval. De stichting !WOON heeft in verschillende bewonersbijeenkomsten uitleg gegeven over de plannen en mogelijkheden tot participeren.

Algemeen	Vrees voor	Wensen
▪ Goed dat alleen aan oostkant wordt gebouwd ▪ Het aantal van 1000 woningen is te veel ▪ 7 bouwlagen is te hoog ▪ Hoogwaardige kwaliteit belangrijk ▪ Bijzondere architectuur belangrijk ▪ Sociale veiligheid belangrijk ▪ Interesse voor inschrijving voor woning	▪ Schaduw en inkijk (Switi, Vogeltjeswei) ▪ Te dure woningen ▪ Te veel drukte in het park ▪ Klagende nieuwe bewoners ▪ Vertrek Kwakoe door woningen ▪ Verlies aan groen ▪ Verdringing van bepaalde groepen uit de Bijlmer	▪ Voorrang aan bewoners uit Zuidoost ▪ Betaalbare woningen ▪ Meer koopwoningen, maar ook: meer sociale huur ▪ Woningen voor jongeren en andere specifieke doelgroepen ▪ Goede overgang van woningen naar park ▪ Goede parkeeroplossingen

► **Tabel:** Het resultaat van de participatie over de woningbouw

► **Afbeelding:** Werkatelier

► **Afbeelding:** Participatie van basisscholen aan het park

De ingredienten voor de toekomst

Vanuit de vele genoemde punten vanuit de bewonersparticipatie en de gebruikersparticipatie heeft het stadsdeel bepaald welke daarvan worden meegenomen bij de herinrichting van het park. Ook heeft het stadsdeelbestuur nog enkele eigen punten naar voren gebracht.

Vanuit de inbreng van de bewonersparticipatie stadspark, zet het stadsdeel in ieder geval in op de volgende elementen:

- Verbeteren van de basisstructuur van paden: helderheid krijgen over fiets- en voetpaden, goede rondjes in het park creëren ten behoeve van gebruik en veiligheid van de routes verbeteren.
- Verbeteren van de kwaliteit van het groen/ ecologie: op verschillende plekken in het park bomen en groen toevoegen. Bestaande bomen die het heel slecht doen, vervangen of de groeicondities structureel verbeteren.
- Realiseren van minimaal één horecavoorziening: locatie nader te bepalen.
- Toevoegen van diverse sport en speelelementen in het park, zitelementen en een openbaar toilet, onderzoeken of een pierenbad haalbaar is.

Vanuit de inbreng vanuit de gebruiksparticipatie sportpark, zet het stadsdeel in ieder geval in op de volgende elementen:

- Opwaarderen van het Bijlmer Sportpark door middel van herinrichting open ruimtes rondom velden en de atletiekbaan.
- Opwaarderen bestaande voorzieningen zoals schaduw-, zit-, en watervoorzieningen.
- Vergroten gebruikswaarde voor bestaande en toekomstige bewoners door meer ruimte te bieden voor ongebonden en anders georganiseerde sporten
- Herinrichten van de harde scheiding tussen sportpark en stadspark.

Vanuit de inbreng vanuit de bewonersparticipatie, zet het stadsdeel in ieder geval in op de volgende elementen:

- Minder dan 1000 woningen en minder hoog
- Meer betaalbare woningen en voorrang voor buurtbewoners.
- Toevoegen van sociale en maatschappelijke functies aan het plan.
- Geen weg tussen woningen en park, maar een vloeiende groene overgang.

Daarnaast heeft het stadsdeelbestuur een aantal wensen en ideeën geformuleerd, gebaseerd op de contacten en gesprekken die zij voortdurend met allerlei bewoners(groepen) heeft en die aansluiten bij de maatschappelijke opgaven:

- Oorspronkelijke ambitie van een centraal open (sport)veld omringd door een doorgaande afwisselende, romantisch vormgegeven parkstructuur is niet goed uit de verf gekomen. Het ark is opgedeeld in verschillende deelgebieden die te weinig onderlinge samenhang vertonen: Het stadsdeelbestuur ziet graag een betere integratie van de diverse parkdelen en een goede verbinding met de andere parken in Zuidoost.
- Een goede groene verbinding tussen de nieuwe woonwijk en het park.
- Het Kwakoe Zomerfestival is belangrijk cultureel erfgoed van Zuidoost en hoort thuis in het Nelson Mandelapark. De herinrichting van het park moet daarom mede worden bekeken vanuit het belang van het festival.
- Het stadsdeelbestuur wil het park aantrekkelijker maken voor jongeren.
- Verbetering waterkwaliteit en hittestress: Dit deel van het park is belangrijk voor de waterberging van de Bijlmermeerpolder. De hittestress van het park is door de openheid en het kunstgras hoog. De wens is om die te verlagen.
- Bij de herinrichting moeten bomen die het slecht doen worden vervangen en moet waar mogelijk nieuw groen worden toegevoegd. Daarbij kijken we ook naar de bodemstructuur.

► **Afbeelding:** Bestaand fiestpad aan de zuidzijde

► **Afbeelding:** Verbeteren van de basisstructuur van paden

► **Afbeelding:** Kaart van alle ideeën en wensen faciliteiten samengevat na het participatieproces

4. Visie

a. Visie op het gebruik en inrichting

Het stadsdeelbestuur heeft op basis van de verzamelde ingrediënten een samenhangende visie opgesteld, waarin het geheel meer is dan de optelsom van de losse onderdelen. Dat is de visie op de toekomst van het Nelson Mandelapark. In het ontwerp voor het Nelson Mandelapark komen alle ingrediënten op een verbindende manier bij elkaar. Groen, sport, woningbouw, voorzieningen worden optimaal bij elkaar gebracht zodat er een stadspark van hoog niveau ontstaat in Zuidoost.

I. Onderdeel groene hart

Zonering in parkenwig en identiteit om gebruik te verdelen en te beoordelen

Het park is onderdeel van de Parkenwig Zuidoost: een aaneengesloten parkgebied van Gaasperplas, Centraal Park Gaasperdam, Tunnelpark en Nelson Mandelapark en hiermee het grootste stadspark van Amsterdam. Binnen de Parkenwig is het Nelson Mandelapark het meest stedelijke park met de meeste voorzieningen, de meeste relaties met de omgeving en de meeste functies en activiteiten. Het Tunnelpark krijgt een mix aan functies zoals spelen en urban sports maar er is ook ruimte voor onder andere stadslandbouw. Bij Centraal park Gaasperdam ligt de nadruk op extensieve recreatie en natuur. Aan de Gaasperplas vind je voor ieder wat wils met veel ruimte voor lopen, joggen en fietsen, strandjes, zwemwater en watersportverenigingen en bijzondere flora op het voormalig Floriadeterrein en een grote diversiteit aan flora en fauna. Voor de Gaasperplas is een toekomstplan gemaakt dat vanaf 2023 tot uitvoering wordt gebracht. De gehele Parkenwig is onderdeel van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam.

II. Meest stedelijke park van Zuidoost

Het Nelson Mandelapark wordt in de Structuurvisie Amsterdam 2040 getypeerd als “stadspark” met als beleidsintentie onder andere:

hoge bezoekersaantallen en een hoge gebruiksintensiteit. De voorzieningen en de ontsluiting moeten erop afgestemd zijn zoveel mogelijk mensen te bedienen, zonder dat het groene karakter verloren gaat. Het is het ‘stadspark’ voor zuidoost.

- Ruimte voor inwoners Zuidoost, evenementen sporten en spelen: In het Nelson Mandelapark is ruimte voor evenementen zoals het Kwakoe Zomerfestival. Een stadspark is nadrukkelijk een park waarbinnen de geldende normen evenementen kunnen plaatsvinden. Het aantal en de aard en de locatie van de evenementen wordt beschreven in de Evenementen Nota Zuidoost.

- Maatschappelijke voorzieningen in de omgeving om gebruik park te activeren en meer ruimte voor de jeugd/ Voorzieningen in het park voor de jeugd: Het stadspark is anno 2021 een ontmoetingsplek voor allerlei verschillende gebruikersgroepen. De inwoners van Zuidoost, met hun diversiteit aan achtergronden en culturen, gebruiken en waarderen het park als groene oase om lekker buiten te zijn, om te verblijven, te sporten, te barbecueën, enzovoorts. Verder komen scholen, kinderopvang en sportscholen/personal trainers naar het park. Het park is het meest bezochte park van Zuidoost waar jong en oud, hoog- en laagopgeleid, alle typen huishoudens, evenementbezoekers, diverse etnische groepen, verblijvers en doorgangers, cultuur- en natuurliefhebbers en sporters te vinden zijn.

- Platform stakeholders Groene Hart/ Mandelapark: In een platform met stakeholders wordt het dagelijks gebruik en de programmering van het gebruik van het park afgestemd. Een gezonde balans tussen gebruik en rust is hierbij belangrijk. Dit kan goed samen gaan in een stedelijk- en groen park.

► **Afbeelding:** Ruimte voor sporten en spelen

Door de grote toename van het aantal inwoners in Zuidoost, is het Nelson Mandelapark van de toekomst een stadspark met een veel intensiever gebruik dan nu. Er komen veel extra woningen rond het park, er komen scholen, horeca en andere voorzieningen. Het Nelson Mandelapark wordt een stedelijk stadspark, het meest stedelijke parkdeel van de parken in Zuidoost met meer voorzieningen dan nu, met nieuwe functies, evenementen en activiteiten en de meeste relaties met omgeving. Het jaarlijkse Kwakoe Zomerfestival en de vele sportmogelijkheden brengen de levendigheid in het park dat hoort bij het stedelijke karakter.

Uitgangspunt bij de Visie Nelson Mandelapark is de gemeentelijke visie op Groen en de Hoofdgroenstructuur: stadsparken zijn bij uitstek de gemeenschappelijke tuinen van de stad, waar iedereen komt en waar een grote variatie aan activiteiten mogelijk moet zijn. Stadsparken zijn ingericht voor divers en intensief gebruik. De inrichting nodigt uit tot bewegen. Wij vinden buitenspelen en bewegen belangrijk voor de gezondheid en goed voor de motorische, sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

De visie geeft richting aan de verdere ontwikkeling van het Nelson Mandelapark en vormt het ruimtelijk kader waarbinnen het gebruik mogelijk is. De visie streeft naar een goede inrichting, passend bij wat de bewoners in de participatie hebben aangegeven en bij de opgave voor het bouwen van nieuwe woningen en voldoende sport in Amsterdam. Het daadwerkelijke toekomstige gebruik van het park wordt bepaald in de dagelijkse praktijk. Zijn de gebruikers tevreden over hun park? Verblijven ze er graag? Kunnen ze er de dingen doen die men graag wil? Is er niet te veel overlast tussen de verschillende gebruikers en naar de omgeving? Kortom: een goed parkontwerp is de basis van een goed gebruik, maar in de praktijk moet blijken hoe het gebruik zich daadwerkelijk ontwikkelt.

Het parkgebruik kan worden gestimuleerd door allerlei activiteiten te organiseren, bijvoorbeeld vanuit de scholen, vanuit sport, vanuit cultuur, vanuit betrokkenheid bij het groen. Een goede balans tussen de hoeveelheid activiteiten en de kwaliteit van het groen is daarbij belangrijk. Het gebruik van het park is niet statisch, het is nooit “klaar”. Door middel van een platvorm gaan we met stakeholders het gebruik regisseren zodat we kunnen inspelen op veranderingen in het park en door de continue ontwikkelingen in de samenleving en door andere behoeftes.

De inbedding van het park in de omgeving wordt op die manier veel beter dan nu het geval is. De Nelson Mandelabuurt wordt een levendige buurt voor alle inkomensgroepen, met voorzieningen en horeca in de plinten van de begane grond. Het contrasteert niet meer met het park, maar integreert hiermee. Tussen de woningen van Cluster 6 en het politiebureau komt groen. Het Bijlmerparktheater komt zo in de setting van het Nelson Mandelapark te liggen.

In het sportpark komt een gemengde zone van groen en sportvoorzieningen tussen stadspark en sportpark. Hierdoor wordt de afzondering van het sportpark doorbroken. Er komt een betere integratie tussen sportpark en stadspark tot stand. Door toevoeging van straatsportvoorzieningen en een softbalveld faciliteert het sportpark de toenemende vraag naar sportmogelijkheden.

Door verschillende ingrepen wordt het belang van het park voor de jeugd vergroot. In de plinten van de woningen komen ruimten waar kansen zijn voor lokaal ondernemerschap, waaronder horeca. De extra mogelijkheden voor straatsporten/urban sports zullen met name voor jongeren aantrekkelijk zijn. Dat geldt ook voor de geplande horecavoorzieningen in de nieuwbouw en in het park. Het park en de omgeving wordt veel levendiger.

Het Nelson Mandelapark ontwikkelt zich naar een veel gebruikt stedelijk verblijfspark, goed geïntegreerd met de omgeving. Met een sterk accent op sport, evenementen en recreatie. Het park is de thuisbasis van het jaarlijkse Kwakoe Zomerfestival en via het Nelson Mandela-monument symbolisch verbonden met de gemeenschap. De hoge intensiteit van gebruik en de vele voorzieningen maken het park uniek en daarmee onderscheidt het zich van de andere parken.

► **Afbeelding:** Het Nelson Mandela Monument, symbool van verbondenheid

b. Ruimtelijke visie

Een stadspark moet ruimte bieden voor bezoekers met verschillende behoeften. Het park heeft delen waar veel reuring is, gespeeld en gesport kan worden en ook evenementen plaatsvinden. Aan de zuidkant van het park richting het Tunnelpark is het park veel natuurlijker en is er meer ruimte voor de natuur en rust voor de bezoeker. Het optimaliseren van de padenstructuur zorgt ervoor dat het park beter gebruikt kan worden en nog beter is verbonden met de omgeving.

Er komt een sterkere eenheid in het park. Dit komt door het aanpassen van het paden beloop en het toevoegen van reliëf en beplanting. Er komt een doorgaande parkstructuur rond de sportvelden. De bebouwing voegt zich door de golvende rooilijn goed in de vormentaal van het park. Een deel van de woningen wordt op een glooiend vormgegeven grondwal geplaatst, op ongeveer 2 meter boven het maaiveldniveau van het park zelf.

Padenverloop

Een belangrijke verbetering in het padenstelsel is het completeren van twee rondwandelingen, één route ten noorden van de Karspeldreef door de sportvelden heen en langs de buitenrand van het festival-terrein, en één pad aan de zuidkant van de Karspeldreef langs de atletiekbaan en door de vijver. Door de aanleg van de Gaasperdamtunnel is de huidige fietsroute door het park richting Gaasperdam gewijzigd. De voormalige fietstunnel onder de weg door, die aansloot op het fietspad aan de oostkant van het park, is vervangen door een meer westelijk gelegen fietsbrug. Ten zuiden van de Karspeldreef komt dit pad dichter bij de atletiekbaan te liggen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de verblijfsruimte tussen de heuvel en de atletiekbaan niet meer door het pad middendoor wordt gesneden en daardoor meer gebruiksmogelijkheden krijgt. Fietsers kiezen op het Bullewijkpad of ze via het voet/fietspad centraal door het park fietsen of langs het hoofdfietspad langs de westrand van het park. Deze westrand, die aanvankelijk was bestemd voor woningbouw, wordt beter ingericht en meer onderdeel van het park als geheel. Daartoe wordt het bestaande fietspad (nog restant uit het Bijlmerpark) aangepast. Het pad wordt meer logisch en vloeiend langs het water getraceerd en er wordt een vrij liggend voetpad/struinpad toegevoegd.

I. Aansluiting op de omgeving

Momenteel is het park omgeven door dreven. Hierdoor is er een barriere tussen park en omgeving. Het toekomstige park zal veel beter geïntegreerd zijn in de omgeving door een goede overgang naar de Nelson Mandelabuurt. Het park laten we in het noorden tot over de fiets/voetgangersbrug door doorlopen. Zo maken we verbinding met het Anton de Komplein (Anton de Kom ontmoet Nelson Mandela!). In het zuiden is er een soepele overgang naar het nieuwe Tunnelpark.

Door een betere integratie van de sport met het park, de aanleg van meer groen en voorzieningen en door betere verbindingen komt het park op een hoger kwaliteitsniveau. Het park blijft de plaats van het Kwakoe Zomerfestival.

Betere integratie

Er zal een betere integratie worden gerealiseerd tussen stadspark en sportpark. Dit gebeurt onder andere door het aanleggen van een overgangszone tussen de twee delen met een menging van sport, spelen en groen. De harde scheiding van nu wordt een zachte overgang. Ook met deze zachte overgang willen we de sociale veiligheid op het sportpark blijven waarborgen. Vanuit het Anton de Komplein komt een groene verbinding en een “stedelijke entree” naar het park.

► **Afbeelding:** Relatie met de nieuwe bebouwing en het Nelson Mandelapark

Meer groen

In het park als geheel wordt meer beplanting aangebracht; nieuwe bomen, struweel en plekken met vaste planten. De kwaliteit van bestaande begroeiing wordt verbeterd. De bestaande beplanting wordt hierbij zoveel mogelijk gehandhaafd, verjongd en indien nodig verplant. De nieuwe beplanting bestaat - naast een rijke variatie aan bomen - ook uit groepen heesters, vaste planten en bloem- en kruidenrijk gras. Hierdoor ontstaat er een rijke variatie aan groen waarbij het beplantingsconcept (definitief ontwerp, 2007) van het park behouden.

Verbetering natuurwaarden

Door meer en betere beplanting zal het waterbeheer wordt verbeterd en de hittestress verminderd. De kwaliteit van het geïsoleerde water (vijver) is een aandachtspunt. Er wordt onderzocht hoe deze kan worden verbeterd.

- Park doortrekken naar Anton de Komplein: We trekken de entree van het Nelson Mandelapark door richting het Anton de Komplein. Het Bijlmer Parktheater komt hierdoor echt in het park te liggen. De openbare ruimte bij de nieuwe woningen van Cluster 6 wordt autoluw met een minimaal aantal parkeerplekken in de openbare ruimte. Zo otstaat er een goede ruimtelijke aansluiting. Het kunstwerk de Kus komt op een markante plek aan de route richting het Nelson Mandelapark.

- Westzijde groen laten en geen woningbouw: De westrand, die aanvankelijk was bestemd voor woningbouw, wordt beter ingericht en meer onderdeel van het park als geheel. Daartoe wordt het bestaande fietspad (nog restant uit het Bijlmerpark) aangepast. Het pad wordt meer logisch en vloeiend langs het water getraceerd en er wordt een vrij liggend voetpad/struinpad toegevoegd. Omdat de woningbouw niet doorgaat kunnen we een mooie entree vanuit de H- buurt naar het park te maken. De duiker (met een hoog grondpakket dat nu het doorzicht belemmert) wordt vervangen door een brug over het water, met een verblijfsplek in de vorm van een vlonder aan de singel. Om vanuit deze brug een hoofdvoetpad het park in te maken wordt de vorm van de bestaande heuvel aangepast door aan deze kant een flauwere helling te maken.

- Groene overgang naar de Nelson Mandelabuurt: Tussen het park en de Nelson Mandelabuurtkomt een groene overgang. Een groene buffer aan de kant van het park. Hier wordt het tegelijkertijd rustig en bruisend. Rustig door het vele groen en weidse uitzicht. Bruisend door het gebruik van het stadspark, zoals de sportactiviteiten en het Kwakoe Zomerfestival dat jaarlijks gedurende 4 weekenden plaatsvindt. Aan deze kant komt tussen de woningen en het festivalterrein een groene buffer met extra bomen en beplanting om geluidsoverlast voor bewoners te verminderen. Dit zorgt ook voor meer privacy van de parkbezoeker.

- Aansluiting op Tunnelpark. Door de aanleg van de Gaasperdamtunnel is de huidige fietsroute door het park richting Gaasperdam gewijzigd. De voormalige fietstunnel onder de weg door, die aansloot op het fietspad aan de oostkant van het park, is vervangen door een meer westelijk gelegen fietsbrug. Om te voorkomen dat er vanuit deze hoofdfietsroute een te grote fietsersstroom centraal door het park gaat fietsen wordt de bestaande dwarsroute door het park, het Bullewijkpad, als verdeelroute gebruikte waar de fietsroutes in lengterichting haaks op aansluiten. Daarvoor wordt een deel van het bestaande centrale fiets-voetpad door het park aangepast.

► **Afbeelding:** Impressie bosrand in Nelson Mandelapark

► **Afbeelding:** Doorzicht vanaf het Anton de Komplein naar het Nelson Mandelapark en *de Kus.*

- Sportpark onderdeel van park: Het Bijlmer Sportpark wordt vergroend en beter geïntegreerd met het stadspark door de aanleg van gemengde groen/ sportzones. De witte hekken om het sportpark wordt deels vervangen door groene afscheidingen. Het sportpark wordt daarmee beter toegankelijk, er ontstaat een aantrekkelijker sportpark en komt er meer eenheid in de identiteit van stads- en sportpark. Op die manier maken we optimaal gebruik van de ruimte in het park: in de ruimte voor sport, de binding met de omliggende buurten en toevoeging van kwalitatief groen. We willen optimaal gebruik maken van de ruimte in het park en maken tussen de voetbalvelden een openbare wandelroute. De strook tussen de sportvelden en het stadspark wordt een gemengde zone van groen en sportvoorzieningen. Er worden meer openbare sportvoorzieningen toegevoegd zodat het geheel in het gebruik beter onderdeel uitmaakt van het park.

- Betere routes en rondjes: Het park moet door het aanpassen van het padenbeloop en het toevoegen van reliëf en beplanting een sterkere eenheid worden, als doorgaande parkstructuur rond de sportvelden. We verbeteren de aansluiting met Bijlmer centrum en H-buurt. De brug naar het Anton de Komplein wordt verbreed. Voor de verbinding met Gaasperdam is door het Tunnelpark een fietsbrug en een voetgangerstrap aangelegd. De verbindingen in de hele parkenwig in Zuidoost worden verbeterd.

- Toevoegen voorzieningen: Om te zorgen dat het park nog beter en door meer diverse groepen gebruikt gaat worden komen er meer voorzieningen. Er komen meer speel/ sporttoestellen en hardloop/wandelroutes door het park. Daarnaast: picknickbanken, barbecuevoorzieningen, een natuurspeelplaats bij de school, een pierenbadje en een openbaar toilet. We onderzoeken mogelijkheden voor minimaal één horecavoorziening.

▶ **Afbeelding:** Impressie hoofdentree - meer beschutting en verbeterde routing

▶ **Afbeelding:** Pierenbadje referentie

c. Visie kaart

I. Kwakoe Zomerfestival

De locatie voor het Kwakoe Zomerfestival wordt in het park iets naar het westen verschoven. De geluidsbelasting op de nieuwe woningen blijft zo binnen de geluidsnorm van 85 Dbc blijft. Bij ongunstige wind wordt alleen bij de nieuwe woningen 90 Dbc toegestaan. De skatebaan wordt verplaatst naar het zuidwesten richting de atletiekbaan en bij de toekomstige overkapping. Dit is een win-win situatie. De huidige skatebaan wordt weinig gebruikt. De nieuwe skatebaan wordt samen met jongeren ontworpen, zodat die goed aan hun wensen tegemoetkomt. Tijdens het festival worden fietsers die van het Reigersbospas gebruik willen maken, omgeleid buiten het park om. Om het festivalterrein buiten de festivalperiode goed als groene weide te kunnen gebruiken wordt de ondergrond gerenoveerd en worden er nieuwe afspraken gemaakt met de organisator van het festival om de bodem zoveel mogelijk te beschermen.

Om de overlast in de omgeving en de schade aan het park te beperken worden de aanvoer van goederen en de bezoekersstromen opnieuw ingericht. Bezoekers kunnen straks niet meer parkeren op de omliggende weides, maar alleen nog in de parkeergarages en parkeerterreinen. Verkeersregelaars en handhaving worden ingezet om overlast in de buurt te beperken. Bezoekers worden gestimuleerd met O.V., (brom) fiets of lopend te komen.

II. Het stadspark

De basis van het park is in de Engelse landschapsstijl, een stadspark met bomen, bosschages en waterpartijen, lichte glooiingen en zichtlijnen. Het park kent een duidelijke zonering met een grote vrij open groen ruimte aan de zijde van het Bijlmer Parktheater in het noord- westen, een concentratie van sport- en spelfuncties in het midden en een meer rustige natuurlijke zone met water aan de zuidoostzijde richting het Tunnelpark. In het park komt steviger en meer groen en bomen. Het verbeteren van de waterkwaliteit van de vijver wordt onderzocht. Mogelijk met een verbinding tussen de vijver en het watersysteem van het park. Er komt een betere integratie tussen stadspark en sportpark: de looproute door de voetbalvelden, de gemengde sport/groen zone aan de randen van de velden en een open atletiekbaan, waarvan de hekken deels zijn verwijderd. De betere verbindingsroutes door- en vanuit het park naar de omgeving, zoals de route naar het Tunnelpark en richting de Gaasperplas. De betere padenstructuur voorziet in hardloop en wandelrondjes. Het in 2021 geplaatste Nelson Mandelamonument is een symbool van verbondenheid en heeft een centrale plek in het park gekregen.

Bij de speeltuin wordt onderzocht of er een nieuw openbaar toilet kan komen. Er komen, zoals al eerder besproken, meer voorzieningen.

III. Het sportpark

Het vernieuwde sportpark krijgt meer groen, meer mogelijkheden voor straatsporten/urban sports, een geïntegreerd softbalveld en een betere toegankelijkheid vanuit het stadspark. Op de stroken langs de voetbalvelden en atletiekbaan komt een doorlopende zone met sport- en spelvoorzieningen, die de beide kanten van het sportpark met elkaar verbindt. De atletiekbaan wordt anders ingericht zodat divers gebruik mogelijk is. Tegelijkertijd willen we echter ook de georganiseerde (verenigings)sport op het sportpark blijven faciliteren en ondersteunen. De komende maanden zal het ontwerp voor het Bijlmer Sportpark daarom verder worden uitgewerkt in nauwe samenwerking met atletiekvereniging Feniks en andere gebruikers van het sportpark. De wijze waarop het sportpark is weergegeven in de afbeeldingen in deze gebruikersvisie kan daarom nog wijzigingen.

IV. De Nelson Mandelabuurt

De Nelson Mandelabuurt krijgt “groene vingers” tussen de bouwblokken en de mogelijkheid voor maatschappelijke functies in de plinten die de verbinding met het park versterken. Er komt een groene buffer tussen woonwijk en park.

► **Afbeelding:** Nelson Mandelapark en Nelson Mandela buurt

► **Afbeelding:** Het nieuwe locatieprofiel voor het Kwakoe Zomerfestival

► **Afbeelding:** Visiekaart

5. Het ontwerp - Nelson Mandelapark

a. Onderdelen parkontwerp

We benoemen de onderdelen van het park hieronder thematisch. De Sport en de openbare ruimte van de Nelson Mandelabuurt en Cluster 6 zijn geen onderdeel van het parkontwerp.

Padenstructuur

We voegen in de padenstructuur twee rondwandelingen toe die het door sport gedomineerde middengebied doorbreken. Er komen nieuwe fietsverbindingen door de westrand van het park. Naast deze toevoegingen worden overbodige paden zoveel mogelijk verwijderd en bestaande paden waar nodig verbreed en/ of opnieuw geprofileerd. De verbindingsweg van de Flierbosdreef naar de Anton de Komplein komt te vervallen. Op deze plek zal een grasbeton pad worden aangelegd die de ontsluiting voorziet van het evenemententerrein. Het park is door de nieuwe brug en de verbinding over het Tunnelpark weer een belangrijke schakel naar het Centraal park Gaasperdam en de Gaasperplas. Met een knip, T-splitsing ter hoogte van het Bullewijkpad, in de doorgaande route (Reigersbospad) wordt overlast door snel fiets- en bromverkeer voorkomen. Vanuit de inspraak zijn er meerdere reacties gekomen op deze,vrijwel haakse aansluiting. In de uitwerking naar een voorlopig ontwerp gaan we deze aansluiting aanpassen zodat deze soepeler verloopt en verkeersveilig gaat aansluiten. De oude verbinding, het tunneltje onder de snelweg door, is komen te vervallen en wordt vervangen door een trap naar het Tunnelpark.

De gehele padenstructuur in het park en de Nelson Mandelabuurt wordt in de uitwerking tot een voorlopig ontwerp nader bestudeerd en geoptimaliseerd waarbij we de reacties uit de inspraak zo goed als mogelijk gaan afwegen en waar mogelijk verwerken.

► **Afbeelding:** Aanpassingen padenstructuur: Aangepaste rondgang door het park en doorbreking van de dominante sportvelden met de toevoeging van twee rondwandelingen. Vernieuwde fietsverbinding door de westrand van het park en een fietsverbinding (fly-over) naar het park op de Gaasperdammertunnel. Een grasbetonpad vanaf de Flier-bosdreef zal dienen als ontsluiting van het evenemententerrein.

Entrees, verlichting en meubilair

De entrees van het Nelson Mandelapark worden gekenmerkt door bijzondere bruggen en poorten. Doordat het park aan de westrand groter is geworden worden de poorten verplaatst naar de rand, ter hoogte van de watergang. Vanuit de H-buurt zal een nieuwe brug de entree tot het park vormen. De fly-over is in de stijl van de bruggen uitgevoerd en vormt hiermee de entree van het Tunnelpark op de Gaasperdammertunnel. De hoofdpaden in het park worden goed verlicht. De hoofdpaden zijn het rondje park en de fietspaden. Vanaf alle entrees is in één verlicht pad aanwezig dat verbonden is met het hoofdpaden stelsel. Voor nieuwe verlichting wordt uitgegaan van de bestaande type armaturen in het park. Indien we kiezen voor een ander armatuur, moet in het gehele park de verlichting worden vervangen. Het meubilair staat nu al mooi verdeelt door het gehele park. Wanneer er behoeft is aan meer meubilair, bijvoorbeeld door een toename in het aantal bezoekers of bij nieuw geplaatste voorzieningen, dan wordt er meubilair in eenzelfde uitvoering geplaatst.

► **Afbeelding:** Kaart entrees, verlichting en meubilair: Aanpassingen entrees en verlichting – overzicht van de verschillende entrees tot het park. De entrees worden gekenmerkt door bruggen en poorten. Verlichting staat langs de hoofdpaden in het park; fietspaden en het rondje park (fiets+voet)

Reliëf en water

Het schetsontwerp sluit aan op het aanwezige reliëf in het park. We passen het reliëf op een aantal plekken aan ten behoeve van de routing door het park; bij het pad langs de Karspeldreef, de heuvel bij het evenemententerrein en de aanzet van de fly-over. Bij de entree vanuit de H-buurt wordt het reliëf verder uitgebreid. Op de plek van het voormalige parkeerterrein komt een extra wal. Samen met de beplanting zorgt dit voor meer afscherming van de Karspeldreef. Ter hoogte van de sportvelden staat de nieuwbouw hoger dan het park. De overgang naar het park wordt gemaakt met een talud en een keermuurtje. Voor het water verandert er weinig. Op twee plekken worden duikers open gegraven en bij de entree vanuit de H-buurt wordt de duiker vervangen door een brug. In de westrand wordt de oever aantrekkelijker gemaakt voor recreatie door de aanleg van een vlonder. Op de huidige locatie van de skatebaan komt een licht glooiende helling, eventueel met groene trappen als een amfitheater met uitzicht richting de grote weide. De vijver in de oostrand wordt met de aanleg van een vlonder doorkruist. Toevoeging van riet in de vijver heeft positief effect op de waterkwaliteit, ecologische en esthetische waarde van de vijver. Onderzocht wordt of er nog verdere ingrepen nodig zijn om de waterkwaliteit verder te verbeteren.

▶ **Afbeelding:** Reliëf en water

Beplanting

De nieuwe beplanting voorziet het park van een stevig groen karakter. De bestaande beplanting wordt hierbij zoveel mogelijk gehandhaafd, verjongd en indien nodig verplant. De nieuwe beplanting bestaat - naast een rijke variatie aan bomen - ook uit groepen heesters, vaste planten en bloem- en kruidenrijk gras. Hierdoor ontstaat er een rijke variatie aan groen waarbij het beplantingsconcept (definitief ontwerp, 2007) van het park behouden blijft. De aanplant uit 2011 kent vele problemen die deels ook de oorzaak zijn van de minder voor de hand liggende soortkeuze. In het schetsontwerp wordt daarom een voorstel gedaan om deze beplanting aan te vullen met een aantal degelijke soorten, waarbij bij de aanplant extra aandacht uit moet gaan naar de bodemkwaliteit.

► **Afbeelding:** Kaart nieuwe beplanting

Voorzieningen

Verspreidt door het park en meestal gekoppeld aan de hoogteverschillen zijn er verschillende voorzieningen aanwezig in het park, waaronder de kleurrijke speelesplanade en de veel gebruikte outdoor fitness toestellen. Deelnemers aan de participatie hebben een wens uitgesproken voor meer voorzieningen in het park. Deze wens sluit aan bij de te verwachten toename van gebruikers wanneer de bebouwing is gerealiseerd. Het ontwerp biedt ruimte voor verschillende type voorzieningen, waarbij de meeste voorzieningen in de zone ten westen van de sportvelden zijn gepland. De locaties zijn gekoppeld aan de hoogteverschillen en ruimtelijk structuren in het park. Tijdens de participatie is meermaals gevraagd naar een losloopgebied voor honden. Er wordt voor geheel Zuidoost een plan gemaakt waar honden losloopgebieden komen.

► **Afbeelding:** Voorzieningen

Evenementen

Bij het ontwerp voor het park is rekening gehouden met de aanwezige evenementen. Door de verbeterde routing in het park en een andere begrenzing van het terrein blijft het park goed toegankelijk tijdens evenementen. Aanvoerroute voor evenementen is vanaf de Flierbosdreef. De brug ten noorden van het Bijlmerparktheater fungeert als hoofdentree voor bezoekers van evenementen. Het locatieprofiel van het Kwakoe Zomerfestival verschuift naar het westen. We verplaatsen de skatebaan naar het zuidwesten bij de atletiekbaan. Fietsers die van het Reigersbospas gebruik willen maken, worden tijdens het festival omgeleid buiten het park. Om het festivalterrein buiten de festivalperiode goed als groene weide te kunnen gebruiken wordt de ondergrond gerenoveerd. Er worden nieuwe afspraken gemaakt met de organisator van het festival om de bodem zoveel mogelijk te beschermen.

Met het aanplanten van extra bomen en het toevoegen van een extra pad door het open veld wordt het terrein aantrekkelijker buiten de evenementen om.

Afbeelding: Kaart evenementen

Omheining sportpark

De aanwezige omheining rond het Bijlmer Sportpark wordt gevormd door een uniek hekwerk. Dit kunstwerk - Home Sweet Home (2010) - bestaat uit een standaard staalmatten hekwerk waarvan verschillende panelen zijn vervangen door een bijzonder vlechtwerk. In het oorspronkelijke ontwerp was het de bedoeling dat door middel van beplanting enkel het vlechtwerk een aanwezige plek kreeg in het park. In de huidige situatie is het hekwerk bijna overal zichtbaar en daardoor dominant in zijn aanwezigheid.

Het vormt een visuele en fysieke barrière in het park. In het ontwerp wordt voorgesteld om het sport park meer open te stellen naar het park. Ten zuiden van de Karspeldreef, rond de atletiekbaan, wordt hekwerk daarom gedeeltelijk verwijderd en daardoor ook toegankelijk voor recreatief gebruik wanneer er geen evenementen worden georganiseerd.

Vanuit de inspraak zijn er meerdere reacties gekomen over de openbaarheid van het Bijlmer Sportpark. Het is niet de bedoeling het sportprak volledig zonder afscheiding met de openbare ruimte in te richten, mede gezien de sociale veiligheid op het sportpark. Voor het hele sportpark wordt gekeken of de hekwerken gedeeltelijk vervangen kunnen worden voor een groene of natte afscheiding. Het is de bedoeling dat het sportpark toegankelijker wordt, maar nog steeds afgesloten kan worden.

Ten noorden van de Karspeldreef, rond de voetbalvelden, wordt er een doorsteek gerealiseerd tussen de velden. In samenspraak met de directie Sport & Bos wordt onderzocht of deze doorsteek altijd open is, of afsluitbaar buiten de openingstijden van het sportpark om. Door extra beplanting is het overige hekwerk minder dominant. Daarnaast worden hier ook, waar mogelijk, delen van het hekwerk in toekomst verwijderd. Direct rond de velden blijven de aanwezige lage hekken staan.

▶ **Afbeelding:** Hekwerk gedeeltelijk ten verwijderen

► **Afbeelding:** Plankaart Schetsontwerp Nelson Mandelapark

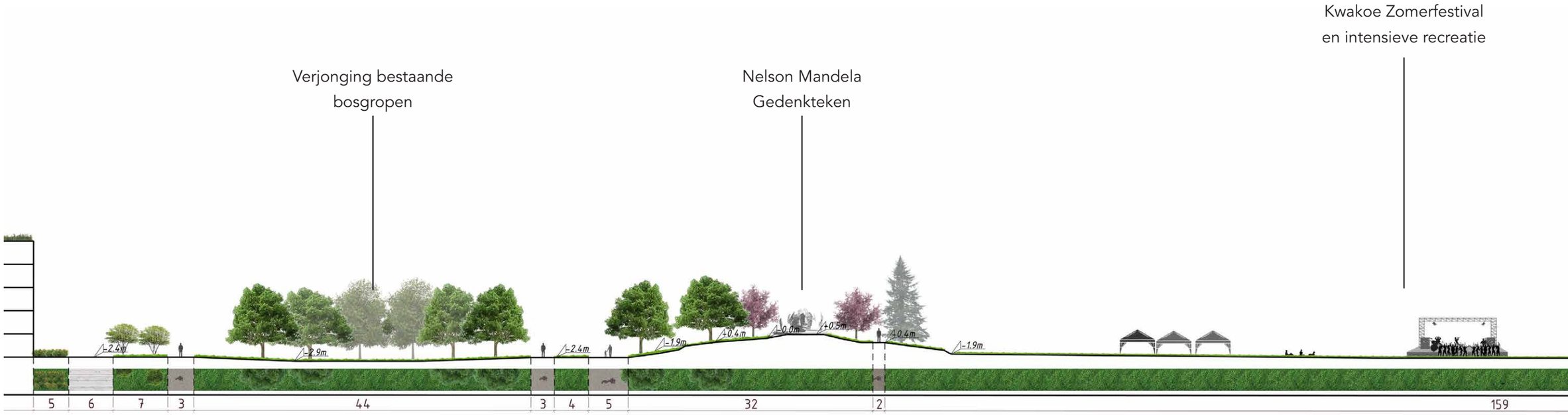

Doorsnede 1

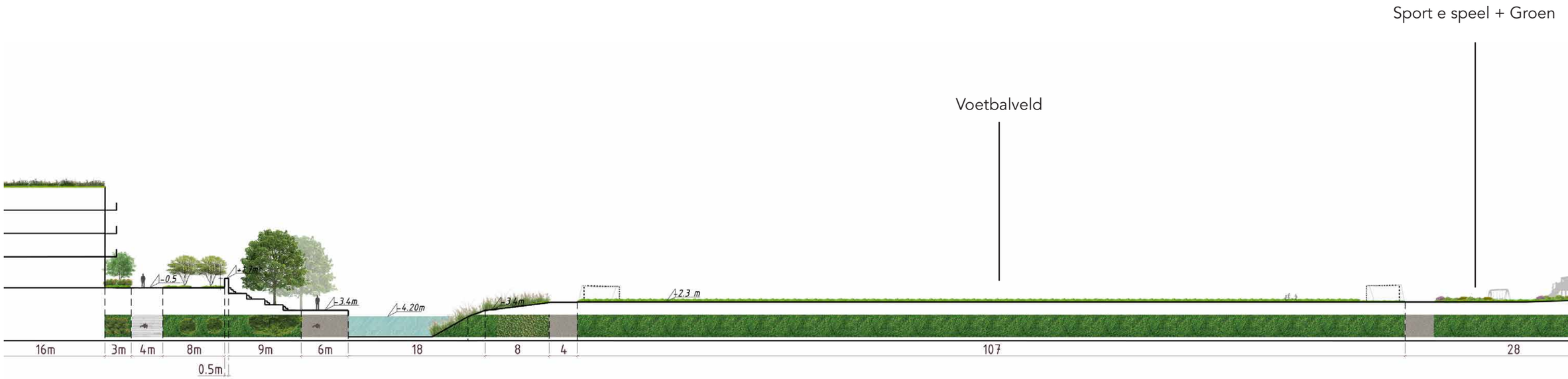

Doorsnede 2

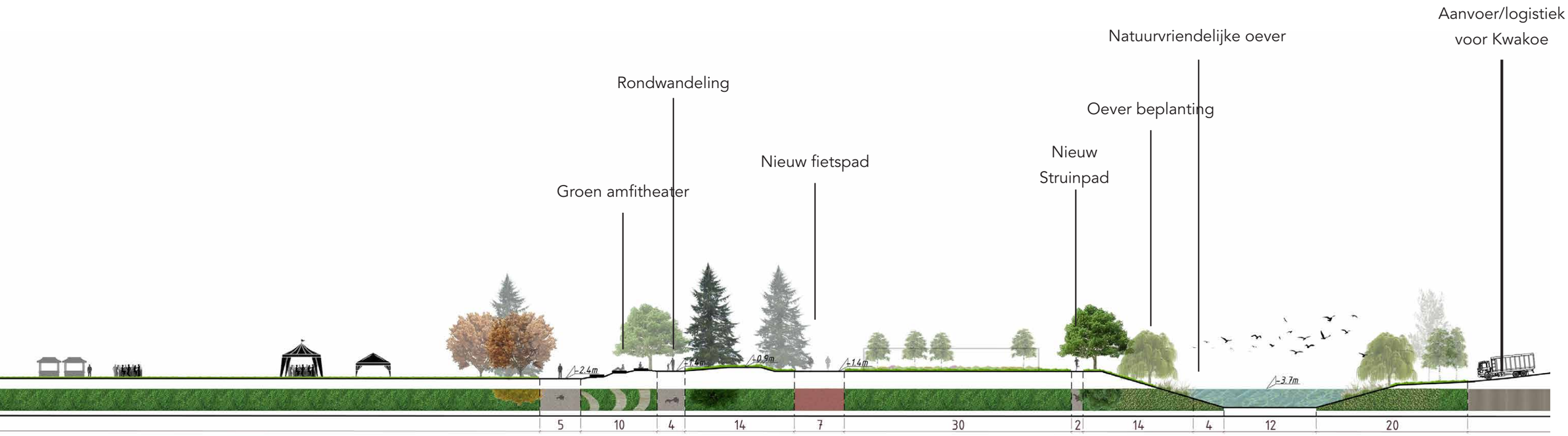
Aanvoer/logistiek
voor Kwakoe
Natuurvriendelijke oever
Oever beplanting
Nieuw
Struinpad
Nieuw fietspad
Groen amfitheater
Rondwandeling
Nieuw fietspad
-2.4m
-1.4m
-0.9m
-1.4m
-3.7m
5
10
4
14
7
30
2
14
4
12
20

1'

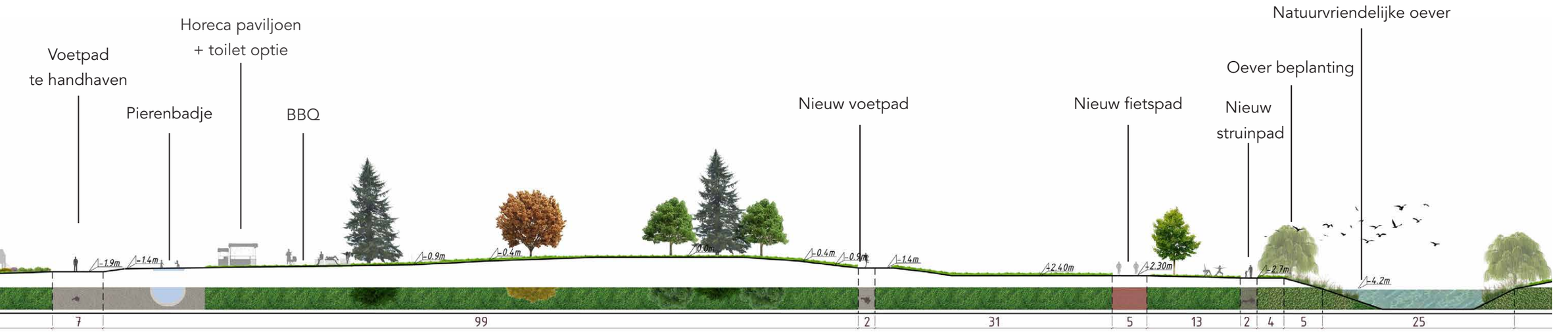
Voetpad
te handhaven
Pierenbadje
Horeca paviljoen
+ toilet optie
BBQ
Nieuw voetpad
Nieuw fietspad
Nieuw
struinpad
Oever beplanting
Natuurvriendelijke oever
-1.9m
-1.4m
-0.9m
-0.4m
0.0m
-0.4m
-0.9m
-1.4m
2.40m
2.30m
-2.7m
-4.2m
7
99
2
31
5
13
2
4
5
25

2'

1.500

6. Vervolg

De Visie Nelson Mandelapark is de visie van het dagelijks bestuur van stadsdeel Zuidoost. Het geeft een overzicht van de belangrijkste ruimtelijke ambities en opgaves waaraan gewerkt moet worden om het park aan te passen aan de nieuwe situatie en de veranderende behoeften uit de samenleving. Het is een schetsontwerp met de uitgangspunten voor de verdere uitwerking. Op basis hiervan wordt aan het college van B&W voorgesteld om geld vrij te maken op de gemeentebegroting. Mogelijk kunnen sommige ingrepen snel worden uitgevoerd en andere later. Het is de ambitie van het stadsdeelbestuur om de plannen uit deze visie uit te voeren binnen een termijn van ongeveer 4 jaar.

a. Verdere uitwerking in 3 onderdelen

De uitwerking van deze visie gebeurt in drie onderdelen:

- Er wordt een voorlopig ontwerp gemaakt voor het stadspark. Dit is het park exclusief het Bijlmer Sportpark. Dit voorlopig ontwerp wordt uitgewerkt onder regie van het stadsdeel.
- Er wordt een voorlopig ontwerp gemaakt voor het Bijlmer Sportpark. Dit betreft het Bijlmer Sportpark: de voetbalvelden (inclusief de nieuwe doorgang tussen de velden), de atletiekbaan en de aansluitingen met het Nelson Mandelapark. Dit wordt uitgewerkt onder regie van de directie Sport & Bos en in nauwe samenwerking met de bestaande gebruikers op het sportpark.
- Er wordt een voorlopig ontwerp gemaakt voor de openbare ruimte van de nelson Mandelabuurt, inclusief de aansluitingen met het Nelson Mandelapark. Dit wordt uitgewerkt als onderdeel van het SP onder regie van de directie Grond & Ontwikkeling. De uitwerking van de voorlopige ontwerpen zal in goede onderlinaafstemming gebeuren, zoals dat ook bij de visie is gebeurd. Daarnaast is er door Stedelijk Beheer (V&OR) groot onderhoud gepland van het evenemententerrein.

b. Verdere participatie

Bij het opstellen van het voorlopig ontwerp wordt voor diverse onderdelen weer bewoners-participatie georganiseerd, zoals bij de uitwerking van het pierenbadje en de skatebaan.

Het stadsdeelbestuur gaat verkennen of er in de toekomst een vast platform van direct belanghebbenden in en om het park zou kunnen worden gevormd, met als doel samenwerking en gezamenlijke betrokkenheid bij het park. Een duurzaam netwerk, dat input kan geven bij relevante bestuurlijke afwegingen.

c. Planning / Fasering

I. Van de drie onderdelen

De drie onderdelen, stadspark, sportpark en de openbare ruimte van de Nelson Mandelabuurt, zullen in drie afzonderlijke opdrachten wordt uitgewerkt en tot uitvoering komen. De planning en de volgorde van de werkzaamheden zal goed op elkaar worden afgestemd, zodat deze zoveel mogelijk integraal worden uitgevoerd en er zo weinig mogelijk overlast is voor de bezoekers van het park.

De planning op hoofdlijnen van de drie onderdelen is als volgt:

2022:
- Inspraak
- Opstellen voorlopige ontwerpen
- Definitieve besluiten

2023:
- Verdere uitwerking en voorbereiding werkzaamheden
- Start werkzaamheden park en sportpark

2024:
- Werkzaamheden park en sportpark

2025:
- Start ontwikkeling Nelson Mandelabuurt

2026:
- Vervolg ontwikkeling Nelson Mandelabuurt

II. Van het stadspark

De planning van de werkzaamheden met betrekking tot het stadspark is als volgt:

2022:
- Ontwerpen nieuwe skatebaan

2023:

In het najaar (na het Kwakoe Zomerfestival):

- Verplaatsing skatebaan
- Renovatie evenemententerrein
- Start werkzaamheden kwaliteitsverbetering park

2024:
- Vervolg werkzaamheden kwaliteitsverbetering park
- Proef met nieuw locatieprofiel Kwakoe Zomerfestival

2025:
- Definitief nieuw locatieprofiel Kwakoe Zomerfestival

2026:
- Realiseren aansluiting Nelson Mandelabuurt / stadspark (groen en paden)

d. Financiën en risico's

Voor elk van de onderdelen is er een eigen begroting opgesteld en voor de dekking van de kosten zijn er verschillende trajecten. De kosten die samenhangen met de Nelson Mandelabuurt worden betaald uit de grondexploitatie (GREX). Dit betreft de inrichting van de openbare ruimte, de aansluitingen op het park en de verplaatsing van de skatebaan. Voor de kwaliteitsverbetering van het stadspark is een aanvraag gedaan uit het stedelijk budget SHP Bovenwijks Groen. Voor de herinrichting van het sportpark is budget begroot op de meerjarenbegroting Sport. Hierover dient nog besluitvorming plaats te vinden. Voor het vergroenen van het sportpark is daarnaast een aanvraag gedaan uit het SHP Bovenwijks Groen.

De Visie Nelson Mandelapark bevat ambities voor het park voor de komende jaren. Misschien komt het benodigde budget voor de realisatie van alle ambities niet op korte termijn volledig beschikbaar. In dat geval zal het ontwerp in deelprojecten worden opgedeeld en zal naar aanvullend financiële middelen worden gezocht om alle ambities uiteindelijk te kunnen realiseren. De doorlooptijd kan dan oplopen.

Stadspark

Van het ontwerp voor het stadspark is een eerste doorrekening gemaakt. De geschatte kosten voor aanleg bedragen ca. € 7.000.000. Het ontwerp zal in de komende periode verder worden uitgewerkt. Ook zullen er nadere keuzes worden gemaakt inzake te gebruiken materialen, precieze vormgeving van paden, brug en objecten en dergelijke. Op basis van deze keuzen worden de beheerkosten in beeld gebracht. De dekking van deze kosten wordt via de systematiek van areaaluitbreiding aangevraagd.

► **Afbeelding:** Plangrens Visie Nelson Mandelapark